

Araştırma Makalesi / Research Article

FINANSAL SOSYALLEŞME SÜRECİNDE EBEVEYNLERİN ROLÜ VE ÖNEMİ

Bilgehan SARI¹

ÖZET

Finansal sosyalleşme, başarılı bir finansal yönetimin temelidir. Genellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinden başlayarak yaşam boyu devam etmektedir. Bireylerin finansal tutumlarını şekillendirmede, aile içinde yaşanan finansal deneyim, sunulan finansal eğitim önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, finansal konulara ilişkin temel ilkeleri öğrenmede ebeveynlerin çocuklarda uygun gördükleri yaş seviyelerini belirlemektir. Bu doğrultuda araştırmada ebeveynlerin finansal eğitim kategorilerinde çocuklara hangi yaşlarda ve hangi içerikte bilgi ve davranış aktardıklarıyla ilgili sorulara yanıt aranmıştır. İki farklı meslek grubundan olan ebeveynler arasında algı/uzlaşma durumlarını karşılaştırmak da bu çalışmanın amaçları arasındadır. Akademik ve idari personele düzenlenen anket çalışmasında tanımlayıcı istatistik yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre ebeveynlerin sadece %5,1'i 6 yaşından önce çocuklarını finansal eğitime hazırlamaktadır. Finansal adımların başlangıcı olarak en erken 6-13 yaş arası uygun değerlendirilmiştir. "Aile finansmanına katılım" finansal kategorisinde en yüksek (%35) ile 18-21 ve (%30) ile 14-17 yaş aralığı uygun görülmektedir. Diğer tüm finansal eğitim kategorileri için ebeveynlerin %45,2'si 18-21 yaş aralığını uygun bulmaktadır. Akademik ve idari personel arasında, finansal eğitim için uygun bulunan yaş aralıklarında tek bir farklı sonuç ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Sosyalleşme, Finansal Eğitim, Finansal Farkındalık, Davranışsal Finans
JEL Sınıflandırması: D14, D91, G41, G53, Z13

THE ROLE AND IMPORTANCE OF PARENTS IN THE FINANCIAL SOCIALIZATION PROCESS

ABSTRACT

Financial socialization is the basis for successful financial management. It usually begins in childhood and adolescence and continues throughout life. Financial experience in the family and financial education are important for shaping an individual's financial attitude. The aim of this study is to determine the age levels that parents consider appropriate for children to learn the basic principles of finance. In this context, the study sought answers to the question of at what age and with what content parents provide their children with information and behaviors related to financial education categories. The aim of this study is to compare the perception/approval between parents from two different occupational groups. Descriptive statistics were used in the survey of academic and administrative staff. According to the results of the study, only 5,1% of parents prepare their children for financial education before the age of 6. The

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, UBYO, Zonguldak, Türkiye, bilgehan.sari@beun.edu.tr

earliest age for starting financial steps was considered appropriate between 6-13 years. In the financial category of involvement in family finances, the highest score (35%) was 18-21 years and %30%) 14-17 years. For all other financial education categories, 45,2% of parents considered the 18-21 age range to be appropriate. For academic and administrative staff, there was only a divergence in the age groups considered appropriate for financial education.

Keywords: Financial Socialization, Financial Education, Financial Awareness, Behavioral Finance

JEL Classification Codes: D14, D91, G41, G53, Z13

EXTENDED SUMMARY

Research Questions & Purpose

Research on financial socialization examines the communication/interaction between parents and children/adolescents on financial issues and attempts to understand its long-term effects on children's/adolescents' money management, saving behavior, spending habits; and financial decision-making processes. While studies on financial socialization generally focus on children and adolescents, the focus of this study is on parents. The financial experiences and interactions of children/adolescents with their parents are covered extensively in the literature. However, the purpose of this study is to investigate the process of financial interaction that is passed down from parents to children.

In this study, it is aimed to reveal the perceptions of parents on how they follow a path in financial education according to different age levels of children and when their children are ready for which categories of financial education. Answers were sought to questions regarding the ages at which and the content through which parents convey knowledge and behavior to their children in financial education categories. Parents who are employed by the university as academic and administrative staff were the subjects of this study. In this context, a comparison was made regarding the perception/agreement levels between parents based on their professions. In this respect, by distinguishing itself from other studies, this research aims to contribute to the body of literature.

Literature Review

In the literature review, financial education that parents convey to their children, financial issues that children share according to their age levels, and practices and methods of involving children in financial behaviors were examined within the framework of financial socialization. There are also studies on how financial socialization within the family (parent-child) affects children's financial knowledge, attitudes and behaviors. When the literature on financial socialization is examined, children and adolescents are classified into different age groups according to their developmental characteristics. Studies generally focus on preschool children and those between the ages of 16-25 (high school/university students). Because it is assumed that parents still play an important role in this process, the parent-child relationship changes over time, and the influence of parents decreases over time (De Goede et al., 2008). For this reason, the literature section primarily includes studies on preschool children according to their developmental stages. Then, studies on children between the ages of 16-25 are included. Adults are outside the scope of this study. (Alsemgeest, 2014; Antoni et al., 2019; Bowen, 2002; Çopur & Gutter,

2011; Danes, 1994; Deenanath vd., 2019; Drever vd., 2015; Fabris & Luburic, 2016; Furnham, 1999; Gudmunson et al., 2011; Jorgensen & Savla, 2010; Kübilay & Tunçel, 2021; Lebaron et al., 2020; Lee & Mortimer, 2009; Lewis & Scott, 2000; Lewis & Scott, 2002; Otto, 2013; Romo & Vangelisti, 2014; Yıldırım & Özbek, 2021 etc.).

Methodology

In this study, a survey was used as a data collection method. The universe of the study consisted of parents, and the sample consisted of academic and administrative staff working at Zonguldak Bülent Ecevit University who are parents. This approach aims to ensure that participants are easily accessible during the research process and to increase the practical applicability of the study. Therefore, the participant group examined within the scope of the research consists of university staff who are located in a specific geographical or professional area and undertake the parenting role. In order to implement the survey, permission was obtained from the Zonguldak Bülent Ecevit University Human Research Ethics Committee on 30.06.2021 with the Senate Decision dated 29.05.2014 and numbered 2014/08-13. After the ethics committee report was received for the survey, the application was carried out both through Google Forms and face-to-face interviews.

A total of 167 parents participated in the survey. The number of participants was limited because it consisted of only parents. The survey questions were adapted from Danes' (1994) article titled "Parental Perceptions of Children's Financial Socialization." In the survey, parents were asked 8 questions about demographic characteristics and 27 questions about financial education. The 27 financial items included various concepts of earnings, savings, borrowing and investment. SPSS Statistics 22 package program was used in the analysis of the responses given to the survey. The research questions are not based on a Likert scale. Therefore, interpretive statistical analyses (t-test, one-way analysis of variance, correlation, regression, etc.) are not appropriate for the survey questions and categories of this study since they require a Likert-type scale based on averages. Therefore, the research was limited to descriptive statistical analyses focusing on the description of data, examination of the comparison of groups, and description of results.

Results and Conclusion

In this study, it is aimed to reveal the perceptions of parents on how they follow a path in financial education according to different age levels of children and when children are ready for which financial education categories. Answers were sought to questions about at what ages and in what content parents convey knowledge and behaviours to children in financial education categories. In this direction, a survey was conducted with parents working as academic and administrative staff at the university. A comparison was made regarding the perception/agreement between parents in terms of occupational status. Descriptive statistics method was used to analyse the data. The results obtained in this study are as follows:

In the study, in all financial education categories, the majority of parents (45.2%) stated that the most appropriate age range for children's financial education is 18-21 years. The rate of parents who consider the 14-17 age range appropriate is 20%; the rate of those who consider the 6-13 age range appropriate is 11.6%; and the rate of those who consider the age range before 6 years appropriate is 5.1%. According to the study, parents particularly see the 6-13 age range as

the “beginning of financial steps” (38.7%). While parents find ‘getting pocket money’ (66.5%) and ‘creating their own savings accounts’ (40.7%) most appropriate in the 6-13 age range, they postpone the financial item ‘being responsible for their own clothing budget’ (38.9%) to the 18-21 age range.

According to the study, most of the parents find it appropriate to share ‘the monthly living expenses of the family’ (40.1%) and ‘what the family’s income is’ (36.5%) with their children in the 14-17 age range in the financial category of ‘participation in family finances’. On the other hand, it can be said that parents are not very flexible especially about loans. Parents do not favour their children getting into debt. In the “Establishing Credit History” financial education category, it is seen that the number of parents who “never” want their children to get into debt is high in the sub-financial education items of “applying for personal loans” (25.1%) and “paying personal loans” (21.6%). When comparing academic and administrative staff, it can be said that administrative staff is more strict, especially in these matters.

In the study, there is generally no significant disagreement between academic and administrative staff in terms of the age levels deemed appropriate for the financial items specified in the financial education categories. In other words, there are similarities in financial socialization processes. However, it has been determined that academic staff prefer earlier ages than administrative staff in most financial education items. The only financial education item on which academic and administrative staff had a disagreement was determined as B6: “Being able to know how much of the family’s income consists of debt.” Accordingly, while academic staff found the 14-17 age range more appropriate for this financial item (FBa6: 40.3%-FBi6: 25.3%), administrative staff found the 18-21 age range more appropriate (FBa6: 37.3%-FBi6: 41.4%). This was the only striking result in which academic and administrative staff differed. This suggests that academic staff attaches importance to the development of financial awareness in children at an early age. On the other hand, it indicates that administrative staff think that a more mature age group is ready for issues such as debt management.

The study shows that parents cannot determine the appropriate age levels for the financial categories of “establishing credit history (15.2%)”, “establishing own financial credibility (13.8%)” and “establishing assets (9.9%)”. This situation reveals that parents do not have sufficient knowledge about financial socialization processes and are inadequate in providing conscious guidance to their children. It is seen that especially administrative staff need financial education more than academic staff. On the other hand, in all financial education categories, it can be said that administrative staff is more cautious and sensitive in financial matters while academic staff is more flexible. This situation can be associated with the responsibilities and risk perception required by the nature of the fields they work in. The flexibility of academic staff may stem from the fact that they have more information or resources due to the nature of their profession.

Finally, since there are no preschool financial education units, parents have important responsibilities in the financial development of their children. For this, firstly, the financial knowledge levels of parents should be improved. It is thought that this study will shed light on parents, financial educators, and young people.

1. Giriş

Ebeveynler, her insanın hayatında anahtar bir etkiye sahiptir. Çocukların/gençlerin parayla ilgili olumlu olumsuz finansal bilgi, tutum ve davranışları büyük ölçüde ebeveynlerin etkisi altındadır (Jorgensen & Savla, 2010: 468). Finansal eğitimin ve ebeveynlerin çocuklarıyla finansal konulardaki iletişiminin/etkileşiminin önemi, finansal sosyalleşme literatürünün temel konusunu oluşturmaktadır (Grohmann vd., 2015: 7). Finansal sosyalleşme Danes, (1994: 128), tarafından kişinin finansal refahına katkıda bulunan değerleri, tutumları, standartları, normları, bilgileri ve davranışları edinme ve geliştirme süreci şeklinde tanımlanmıştır. Gudmunson, Ray & Xio (2016: 61), finansal sosyalleşmenin sadece aile ile sınırlı olmadığını akran grupları, eğitim kurumları, dini örgütler gibi grupların da bağlam görevi gördüğünü hatta yaşam geçişleri, ekonomik döngüler ve sosyal politika değişiklikleri gibi gelişimsel bağlamların da rol oynadığını ifade etmiştir. Ancak son finansal sosyalleşme araştırmalarının, çocukluk ve ergenlik dönemindeki gelişimsel aşamalarda aile etkileşimlerini incelemeye daha fazla ağırlık verildiği belirtilmektedir.

Grinstein vd., (2012: 259) finansal sosyalleşmenin önemli bir kısmının evde gerçekleştiğini, bir çocuğun finansal beceri ve alışkanlıklarının genellikle evin ekonomik ortamını yansıttığını ifade etmektedir. Shim vd., (2009: 709); ve Gudmunson & Danes (2011), genç yetişkinlerin finansal bilgi edinme ve finansal tutum geliştirme süreçlerinde, sadece okullardaki formel eğitimden değil, aileleriyle olan finansal sosyalleşme sürecinden de etkilendiklerini belirtmişlerdir. Öte yandan Mandell (2006), formel bir şekilde finansal eğitim almanın her zaman öğrenciye daha iyi bir finansal okuryazarlık kazandırmadığını ve finansal davranışlarda olumlu bir etki yaratmayı garanti etmediğini öne sürmektedir. Bununla birlikte Lee ve Mortimer'ın (2009) çalışması, aile içindeki finansal sosyalizasyon süreç ve iletişimin, çocukların ekonomik öz yeterliliğini artırarak, finansal açıdan bağımsızlık kazanmasına olanak sağladığına dair önemli bulgular ortaya koymaktadır.

Bu doğrultuda ebeveynler, para konusunda çocuklar için temel bilgi kaynağı olarak kabul edilmektedir. Ebeveynlerin finans hakkındaki bilgileri ile çocukların finans hakkındaki bilgileri arasında bir bağlantı bulunmaktadır (Bowen, 2002). Para kavramını doğuştan bilmeyen çocuklar, genellikle aile içindeki görsel, işitsel ve deneyimsel etkileşim yoluyla ilk bilgilerini edinmektedir. Ebeveynlerin para harcama, biriktirme, borçlanma ve yatırım yapma şekilleri, çocuklar için rol model olmaktadır (Brotherson, 2015: 1-4). Ebeveyn ve çocuk ilişkisinde, karar verme süreçlerindeki bu etkileşimler sırasında pek çok bilinçsiz öğrenme gerçekleşmektedir. Nitekim Gudmunson, Ray & Xio (2016: 63), finansal sosyalleşmenin bir süreç olduğunu her zaman hedef odaklı ve bilinçli bir yönlendirme olmadığını, iyi veya kötü herkesin finansal olarak sosyalleştiğini ifade etmiştir. Buna karşılık Deenanath vd., 'ne (2019), göre ebeveynlerin finansal konularda sadece rol modeli olmakla kalmayıp aynı zamanda amaca yönelik ve bilinçli bir şekilde finansal sosyalleşmeyi gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Drever (2015: 15), ise finansal sosyalleşmenin özellikle ilköğretim ve ortaokul çocukları (6-12 yaş aralığı) için kilit bir rol oynadığını belirtmektedir.

Ebeveynler, çocuklarının finansal davranışlarını geliştirmede ve şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, Antoni vd., (2019), göre ebeveynler çocuklara finansal sosyalleşme tekniklerini öğretmede başarısız olabilmektedir. Fabris & Luburic'e göre, (2016: 66) bu başarısızlık, ebeveynlerin kendi finansal başarısızlıklarından, finansal konularda kendilerini

yeterli hissetmemelerinden veya çocuklarını bu tür konulardan koruma arzusundan kaynaklanabilir. Ebeveynler ayrıca finansal konuları çocuklarına öğretmekte nereden ve nasıl başlayacaklarını bilemeyebilirler. Para Danışmanlığı Hizmeti (Money Advice Service-MAS) tarafından (2018), yapılan araştırmaya göre ebeveynlerin %60'ı çocuklarıyla para hakkında konuşurken kendilerini rahat hissetmediklerini belirtmiştir. Alsemgeest' e göre (2014: 517), utanç, mahcubiyet ve suçluluk duyguları parayla ilişkili psikolojik faktörlerdir. Bireylerin parayı tabu olarak görmeleri, çocuklarını finansal sorunlarla ilişkili utanç ve sıkıntıdan korumaya çalışmaları ve aile ortamında dahi bu konuda iletişimden kaçınmaları olasıdır. Fakat ebeveynlerin çocuklarıyla finansal konuları paylaşması, onları finansal etkinliklere dâhil etmesi ilerleyen dönemlerde çocukların finansal yönetiminde ve refahında belirleyici bir rol oynamaktadır. Brotherson, (2015: 1) ebeveynlere ve diğer yetişkinlere, çocuklara para yönetimi becerilerini öğretmede yardımcı olmak gerektiğini belirtmektedir. Zira Para Danışmanlığı Hizmeti (Money Advice Service-MAS) (2018), tarafından çocuk, genç ve ebeveynler üzerinde yapılan araştırmada, ailenin finansal yetenekler üzerindeki etkisinin, okullarda alınan finansal eğitime göre daha belirleyici olduğu ortaya konmuştur. Buna göre 7-17 yaş arasındaki çocuk ve gençlerin %90'ının para konusunda tavsiye almak istediklerinde öncelikle ebeveynlerine başvurdukları tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin, çocukların para yönetimi konusundaki hazır olma düzeylerine ilişkin algıları, kendi çocukluk deneyimlerine ve aile içindeki değerlerine dayanmaktadır. Danes & Dunrud (1983) ve Brotherson'a (2015) göre, bu değerler ve deneyimler her ebeveyn için farklılık göstermektedir. Bazı ebeveynler, çocuklarına finansal konuları erken yaşlarda öğretmenin önemini vurgularken, diğerleri belirli bir olgunluk düzeyine ulaşmadan önce bu konuları ele almanın sakıncalı olabileceğini düşünebilmektedir. Dolayısıyla, ebeveynlerin çocuklarına hangi yaşta finansal konuları öğretmeye başlayacaklarına ve finans ile ilgili hangi konuları paylaşacaklarına ilişkin kararları farklılık gösterebilmektedir. Bu durumda çocukların bireysel ihtiyaçları ve gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak, uygun bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu nedenle, her yaş grubundaki çocuklara farklı para yönetimi becerileri kazandırmak, ebeveynlerin temel sorumluluklarından biridir.

Literatürde genellikle çocukların/gençlerin finansal tutum, beceri ve davranış geliştirmede formal eğitimin öneminin altı çizilmektedir. Finansal sosyalleşmeyle ilgili çalışmalar da genellikle çocuklar ve gençler üzerinden ele alınırken bu araştırmanın odak noktasını ebeveynler oluşturmaktadır. Çocukların/gençlerin ebeveynleri ile yaşadıkları finansal deneyim ve etkileşimler literatürde geniş yer almaktadır. Ancak bu çalışma ebeveynlere odaklanarak, ebeveynlerden çocuklara aktarılan finansal etkileşim sürecini incelemeyi amaçlamaktadır. Ebeveynlerin çocukların finansal bilgi, beceri ve tutum geliştirmelerinde bilinçli veya bilinçsiz aktif rol oynadığı bilinmektedir. Bu araştırma ile ebeveynlerin finansal eğitimde çocukların farklı yaş seviyelerine göre nasıl bir yol izledikleri, çocukların hangi finansal eğitim kategorilerine ne zaman hazır olduklarına dair algıları ortaya konmak amaçlanmıştır. Çocukları erken yaşlarda ve yaş seviyelerine göre finansal etkinliklere dahil etmenin, ailenin finansal konularını paylaşmanın finansal yetkinliklerin gelişmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Diğer taraftan bu çalışma üniversitede akademik ve idari personel olarak görev yapan ebeveynler üzerine gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda mesleksi açıdan ebeveynler arasındaki algı/uzlaşma durumlarına yönelik bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu yönüyle araştırma diğer çalışmalardan ayrılarak literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

2. Literatür Araştırması

Literatür taramasında finansal sosyalleşme çerçevesi altında ebeveynlerin çocuklarına aktardıkları finansal eğitime, çocukların yaş seviyelerine göre paylaştıkları finansal konulara ve çocukları finansal davranışlara dahil etme pratik ve yöntemlerine yer verilmiştir. Finansal sosyalleşme ile ilgili literatür incelendiğinde çocuklar ve gençler gelişimsel özelliklerine göre farklı yaş gruplarına göre sınıflandırılmıştır. Yapılan araştırmalar genellikle okul öncesi çocuklar ve 16-25 yaş arasındaki (lise/üniversite öğrencileri) üzerine yoğunlaşmaktadır. Çünkü ebeveynlerin bu süreçte hala önemli bir rol oynadığı, ebeveyn çocuk ilişkisinin zamanla değiştiği ve ebeveynlerin etkisinin zamanla azaldığı varsayılmaktadır (De Goede vd., 2008). Bu sebeple bu bölümde gelişim aşamalarına göre öncelikle okul öncesi çocuklar üzerine yapılan çalışmalara yer verilecektir. Sonrasında da 16-25 yaş arasında üzerine yapılan çalışmalara yer verilecekler. Yetişkinler bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

Bu araştırmanın temel sorularından biri çocuklara finansal konuların temelleri ebeveynler tarafından ne zaman verilmeli, diğer bir ifade ile finansal konulara ilişkin temel ilkeleri öğrenmede ebeveynler çocuklarının ne zaman hazır olduklarını düşünmektedirler? Fabris & Luburic (2016: 66), ebeveynlerin çocuklara finansal konuların temellerini ne zaman öğretmeleri gerektiğine ilişkin olarak, “Çocuklar mümkün olan en kısa sürede para yönetim ilkelerini öğrenmeye başlamalıdır” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde McCurrach’a (2021), göre de çocuklar, para kavramını anladıklarında ve paraya ilgi gösterdiklerinde diğer bir ifade ile paranın mallarla değiştirilebileceği gerçeğini fark ettiklerinde, para yönetiminin temellerini öğrenmeye hazır hale gelmektedir. Çoğu çocuğun bu becerileri üç veya dört yaşlarında kazanabileceğini öne sürmektedir. Ersoy’a (2008: 141-144), göre, okul öncesi dönemde çocuklarda sayılar ve ölçümler gibi temel kavramlar geliştiğinden harçlık uygulamasının bu dönemde başlanması çocukların gelişimlerini desteklemektedir. Bunun yanı sıra, çocuklara ihtiyaç duyduklarında borç para sağlama, ek gelir fırsatları sunulması ve harcama planları yapmalarına yardımcı olunması gerekmektedir.

Danes & Dunrud (1983: 2), ebeveynlerin çocuklarına para konularını öğretirken gerçek yaşına göre değil; çocuğun gelişim aşamasına uygun örnekler veya etkinlikler kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Onlara göre paranın kazanıldığı, harcadığı, bağışlandığı, biriktirildiği, paylaşıldığı, borç alındığı her durum, ebeveynlere para dünyasının işleyişini öğretme fırsatı sunmaktadır. CYFI (Child and Youth Finance International) (2012) çocuklara finansal açıdan tutum, beceri ve davranış kazandırılabilmesi için yaş seviyelerini ise Tablo 1’de şu şekilde belirlemiştir.

Diğer taraftan bazı araştırmalar ilköğretim çağından önce harçlık verilmesi ve bankada para tutulması gibi yöntemlerin uygun görülmediğini ortaya koymaktadır. Para Danışmanlığı Hizmeti (Money Advice Service-MAS) tarafından (2018), yapılan araştırmaya göre ebeveynler, 8 yaş altındaki çocuklara harçlık vermek istememektedir. Çünkü ebeveynler çocukların ihtiyaç duyacakları her şeyi kendilerinin sağlayabileceğini düşünmektedir. Otto (2013: 7), ise altı yaşındaki çocuklar için bankada para tutmanın uygun olmayabileceğini belirtmektedir. Çünkü bu yaş grubundaki çocuklar, bankada bulunan parayı gözden uzak bir şekilde algılayarak kayıp şeklinde değerlendirebilir. Bu nedenle, tasarruf amacıyla bankaya para yatırmada on iki yaşın daha uygun olduğunu, çocukların bankaların tasarrufu kolaylaştırabileceğini fark etmelerinin zaman ve deneyim alacağını öne sürmektedir.

Tablo 1: Çocukların Finansal Eğitim Açısından Yaş Seviyeleri

	Kaynaklar ve Kullanım	Planlama ve Bütçeleme	Risk ve Ödül	Finansal Görüş
Seviye 1: 0-5 yaş	Paranın değeri, birikim ve paylaşım	Fiyatlar ve istedikleri şeyleri satın alma	Dikkatsizliğin sonuçları, özel eşyaların saklanması	Toplumda para ve kişisel eşyaları anlama
Seviye 2: 6-9 yaş arası	Parasal sembolleri tanıma	İhtiyaçlar ve istekler, harcama planı	Tasarruf etmenin gerekliliği, paylaşmanın ödülü	Bankalar ve finansal hizmetler ile ilgili seçenekler
Seviye 3: 10-14 yaş arası	Farklı sınıflar, bilinçli tüketici olma	Giderler için bütçe, kısa ve uzun vadeli planlama	Çeşitli finansal ürünlerin riskleri ve getirileri	Finansal bilgi nereden elde edilir, reklamların etkileri
Seviye 4: 15 yaş ve üstü	Finansal müzakereler, satın alma gücü	Harcama kapasitesini hesaplama, finansal hedefler	Temerrüt riski, yasadışı faaliyetler	Finansal suçlar konusunda farkındalık, mobil bankacılık

Kaynak: CFYI (2012), Finansal Eğitim ve İçerik, <https://www.oecd.org/finance/financial-education/50346972.pdf>

Lewis & Scott tarafından (2002), 16 yaşından küçük çocuk sahibi ebeveynler üzerinde gerçekleştirilen araştırmada çoğu ebeveynin finansal konuları öğretmek için yaş seviyelerine göre çocuklara cep harçlığı verdiği, birikim yapmaları için kumbara aldığı ve banka hesabı açtığı tespit edilmiştir. Araştırmaya göre ebeveynlerin %88'i cep harçlığı için 11 ve 15 yaş aralığını tercih etmektedir. 10 ve daha küçük çocuklarda ise bu oranın %38'e düştüğü tespit edilmiştir. Çocukların yaşları ilerledikçe, banka hesabı açma ve tasarruf etme gibi daha karmaşık finansal aktivitelere teşvik edildiği gözlemlenmiştir. Ersoy'a (2008: 154), göre 15-16 yaşına gelen çocuklara giysi, sosyal aktiviteler gibi harcamalar için kendi bütçelerini oluşturmalarında yardımcı olunabilir. Bu yaklaşım çocukların finansal sorumluluklarının artmasına ve harcamalarını daha bilinçli bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır.

Schug & Birkey'e göre (1985), göre ekonomik kavrayış, çocukların kişisel deneyimlerine bağlı olarak değişmektedir. Bu değişim yaş ilerledikçe, daha fazla ekonomik deneyim yaşayan çocukların finansal kavrayışlarının artmasına ve dolayısıyla davranışlarının değişmesine yol açmaktadır. Sutter vd., (2019), yaşla birlikte (3-18), cinsiyet, sosyo ekonomik geçmiş gibi diğer faktörlerin de çocukların ve ergenlerin ekonomik davranışlarını şekillendirdiğini öne sürmektedir. Bu noktada Romo & Vangelisti (2014), 8-17 yaş arasındaki çocukların ebeveyn-çocuk finansal iletişimine ilişkin algılarını, çocukların çocukluktan yetişkinliğe paraya ilişkin bilgilerini nasıl geliştirdiklerini araştırmıştır. Yapılan araştırmada ailelerin özellikle, birikim, harcama ve kazanç konularını çocuklarıyla daha fazla paylaştıkları; ancak borçlarla ilgili bilgileri çocuklarıyla paylaşmadıkları sonucu çıkmıştır. Araştırmaya göre borç konusunu paylaşmak için ebeveynler erkek çocuklarını tercih etmektedir. Bu tercih, erkek çocuklarının finansal açıdan sosyalleşmelerine öncelik verildiğini göstermektedir. Bu eğilimin nedeni ebeveynlerin erkek çocuklarını kızlardan daha çok geleceğin finansal sağlayıcıları olarak gördüğü şeklinde yorumlanmıştır. Finansal sosyalleşmenin kadın girişimciler üzerindeki etkisini araştıran Cansever & Kızıldağ (2021) gelir, bütçe, borçlanma, yatırım ve emeklilik boyutlarında kadınların daha çok babalarından; harcama ve tasarruf boyutlarında ise daha çok annelerinden

etkilendiklerini tespit etmişlerdir. Bu bulgu, finansal sosyalleşmenin kadın girişimcilerin finansal davranışlarını şekillendirmede anne ve babalarının farklı rol ve etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Literatürde finansal sosyalleşme ilgili çalışmalar özellikle genç yetişkinler, lise çağındaki öğrenciler üzerine yoğunlaşmaktadır. Bowen'ın (2002), tarafından gerçekleştirilen araştırma, 16 yaşındaki gençlerin finansal alışkanlıklarına dair bulgular sunmaktadır. Araştırmaya göre gençlerin %79'u ebeveynlerinden para almakta, %87'si tasarruf yapmakta; yalnızca %12'sinin banka hesabı bulunmaktadır. Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu gençlerin %10'nun kredi kartı olmasına rağmen, bunlardan sadece %3'ünün kredi kartı hakkında bilgi sahibi olduğudur. Buna karşılık gençlerin %87'sinin net gelir hakkında bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. BritainThinks (2017) tarafından 16-25 yaş arasındaki genç yetişkinler arasında gerçekleştirilen araştırma, genç yetişkinlerin, yetişkinliğin önemli bir bileşeni olarak parayı yönetme konusunda daha aktif bir rol almayı benimsediklerini göstermektedir. Bu yaş grubu, büyümenin bir parçası olarak finansal sorumluluk almayı veya daha bilinçli olmayı değerli bir nitelik olarak görmektedir. Ancak araştırmada bu gençlerin para konularını arkadaşlarıyla veya aileleriyle konuşmayı rahatsız edici buldukları ortaya çıkmıştır. Para konularını tartışmanın potansiyel engellerinden biri, maddi başarısızlık riskinden kaynaklanmaktadır.

Literatürde aile içerisindeki (ebeveyn-çocuk) finansal sosyalleşmenin çocukların finansal bilgi, tutum ve davranışlarının nasıl etkilendiğine yönelik çalışmalar da vardır. Kübilay & Tunçel'in (2021) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada finansal okuryazar ebeveynleri olan gençlerin, finansal konularda kendilerini daha bilgili ve daha az endişeli hissettiği tespit edilmiştir. Shim vd. (2010), tarafından üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmada, pozitif ebeveyn-çocuk finansal sosyalleşmenin, özellikle ebeveynlerin ergenleri finansal yönetim ile ilgili görevlere dahil etmelerinin daha sağlıklı finansal tutum ve davranışlar geliştirmelerine katkı sağladığı öne sürülmüştür. Norvilitis & MacLean (2010), finans hakkında konuşmaktan kaçınan ebeveynlere sahip üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanımlarının daha sorunlu olduğunu, buna karşılık finansal becerilere ilişkin mentorluk eden ebeveynlere sahip öğrencilerin ise daha düşük kredi kartı borcu olduğunu tespit etmiştir. Çopur & Gutter (2011), Türkiye (Ankara) ve Amerika Birleşik Devletleri (Florida) üniversite öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada iki ülke arasında ve cinsiyetler arasında finansal sosyalleşme açısından farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Araştırmada, Florida'daki erkeklerin ve kadınların Türkiye'deki erkek ve kadınlara göre ebeveynleri ile finansal konularda (harcamalar, krediler, faturalar, sigorta ve yatırım konularında) daha fazla konuştukları tespit edilmiştir. Diğer taraftan Deenanath'in (2019) lise öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada cinsiyet ve etnik kökene dayalı finansal davranışlarda farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Fakat araştırmada ebeveynleri ile para meseleleri hakkında iletişim kuran öğrencilerin daha sağlıklı finansal davranışlar sergilediği ortaya çıkmıştır. Lewis & Scott'un (2000), yaptığı araştırma sonucuna göre, çocukluk çağında düzenli olarak cep harçlığı alan bireylerin 16-18 yaşlarında finansal açıdan daha iyi yetkinlik kazandığı belirlenmiştir. Serido & Deenanath' göre, (2016: 295-96) genç yetişkinler rutin finansal işlemlere katıldıklarında (örneğin işe/okula gitmek için otobüs/metro ücretini ödemek ya da cep telefonu faturasını ödemek, ya da öğle yemeği satın almak gibi) finansal açıdan daha derin bir anlayış geliştirerek hem finansal sorumluluk kazanmakta hem de finans açısından kendilerine olan güvenleri artmaktadır.

3. Araştırmanın Amacı, Önemi, Metodolojisi ve Bulguları

3.1. Araştırmanın Amacı

Literatür taramasından da anlaşılabacağı üzere yapılan araştırmaların çoğu genç yetişkinler üzerinedir. Ulusal düzeyde çocukların yaş seviyelerine göre aile içerisinde verilen finansal eğitime yönelik araştırmalar kısıtlıdır. Ulusal literatürde aile içerisinde finansal sosyalleşmeden ziyade formal eğitime yönelik araştırmalar geniş bir şekilde yer almaktadır. Bu çalışmada finansal sosyalleşmenin önemi vurgulanarak literatürdeki bu eksiklik giderilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin çocuklarıyla finansal konuları paylaşmada ve onları finansal davranışlara katılmada hazır ve uygun buldukları yaş seviyelerini belirlemektir. Bu doğrultuda belirtilen finansal eğitim kategorilerinde, ebeveynler tarafından çocuklara hangi yaşlarda ve hangi içerikte bilgi ve davranış aktarılmaktadır sorularına yanıt aranmıştır. Bunun yanı sıra farklı meslek gruplarındaki akademik ve idari personelin ebeveyn olarak finansal eğitim kategorileri için uygun gördükleri yaş seviyeleri karşılaştırılmak istenmiştir. Diğer bir ifade ile finansal konularda mesleki açıdan bir karşılaştırma yapılmak istenmiştir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada aile içerisinde finansal sosyalleşmenin amaçlı ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Çocuklar, finansal sosyalleşmeyi formal eğitime başlamadan önce de daha bilinçli ve sistemli bir şekilde ebeveynlerinden edinebilirler. Ebeveynlerin çocuklarıyla hangi finansal konuları paylaştıkları ve onları hangi finansal davranışlara dahil ettikleri bu araştırmanın odak noktasıdır. Ayrıca, ebeveynlerin belirlediği yaş seviyelerindeki algı/uzlaşma durumlarını tespit etmek de bu çalışmanın amaçları arasındadır. Finansal sosyalleşme ilgili literatürün önemli bir kısmı, ebeveynlerin çocuklarını parayla ilgili sosyalleştirme deneyimlerini bildirmekten ziyade, genellikle öğrencilerin ebeveynleri ile yaşadıkları finansal deneyimler ve etkileşimler üzerine toplanan bilgilerden oluşmaktadır (Deenanath vd., 2019: 93-94). Daha önceki finansal sosyalleşme çalışmaları genellikle çocuklar ve gençler üzerine odaklanırken, bu çalışma ebeveynleri temel alması ile diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Böylelikle ebeveynlerin nasıl bir yol izlediğine yönelik mevcut durum tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.3. Metodoloji

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini ebeveynler, örneklemini ise Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde görev yapan, ebeveyn olan, akademik ve idari personel oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, araştırma sürecinde katılımcıların kolaylıkla erişilebilir olmasını sağlamak ve çalışmanın pratikte uygulanabilirliğini artırmak amacını taşımaktadır. Bu nedenle, araştırma kapsamında incelenen katılımcı grubu, belirli bir coğrafi veya mesleki alanda bulunan ve ebeveynlik rolünü üstlenen üniversite personelinin oluşmaktadır. Anketin uygulanabilmesi için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 30.06.2021 tarihinde 29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Senato Kararı ile izin alınmıştır. Anket için etik kurul raporu alındıktan sonra, uygulama hem Google Forms aracılığıyla hem de yüz yüze görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Ankete toplamda 167 ebeveyn katılmıştır. Dolayısıyla katılımcı sayısı, sadece ebeveynlerden oluştuğu için daralmıştır. Ankete verilen cevapların analizinde SPSS Statistics 22 paket programı kullanılmıştır. Katılımcılara araştırmamızın odak noktası olan finansal kategorilere göre çocukların yaş aralıklarını belirlemelerine yönelik sorular yöneltilmiştir. Özellikle vurgulanması gereken nokta araştırma soruları likert ölçeğine dayanmamaktadır. Dolayısıyla, yorumlayıcı istatistik analizler (t-testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon, regresyon vb.) ortalamalar bazında likert tipi ölçek gerektirdiğinden bu çalışmamızın anket sorularına ve kategorilerine uygun düşmemektedir. Bu nedenle, araştırma, verilerin tanımlanması, grupların karşılaştırılmasının incelenmesi ve sonuçların betimlenmesi üzerine odaklanan tanımlayıcı istatistiksel analizlerle sınırlı kalmıştır.

Ankette ebeveynlere demografik özelliklere ilişkin 8 soru, finansal eğitim konularına ilişkin 27 soru yöneltilmiştir. Anket soruları Danes'in (1994,) "Parental Perceptions of Children's Financial Socialization" adlı makalesinden uyarlanmıştır. 27 finansal kalem, çeşitli kazanç, tasarruf, borçlanma ve yatırım kavramlarını içermektedir. Finansal konulara ilişkin belirtilen sorularda her bir katılımcıdan çocuklarıyla hangi finansal konuları paylaştıkları ve çocuklarını hangi finansal davranışlara dâhil ettiklerini öğrenmek için uygun gördükleri yaş aralıklarını seçmeleri (her soru için tek bir seçenek) istenmiştir. Yanıt aralıkları Danes'in çalışmasından farklı olarak şu şekilde düzenlenmiştir. 1) Bilmiyorum 2) 6 yaş öncesi 3) 6-13 yaş 4) 14-17 yaş 5) 18-21 yaş 6) Hiçbir zaman.

Yaş aralıkları açısından Danes'in çalışması 1994 yılına dayanmaktadır. Danes'in çalışmasında yaş aralıkları 8 yaş öncesi, 9-11 yaş, 12-14 yaş, 15-17 yaş 18-20 yaş, 21-23 yaş şeklinde belirlenmiştir. Çocukların gelişimsel evreleri zamanla ve çevrenin etkisiyle de farklılık gösterebileceğinden ayrıca kuramcılar tarafından çocukların gelişimsel evreleri fiziksel, bilişsel, psikososyal özellikler açısından farklı şekillerde belirlendiğinden literatürde yaş aralığı açısından bir birlik söz konusu değildir (Senemoğlu, 2012). Diğer taraftan okul öncesi eğitimin 6 yaşından önce başlaması, yapılan çalışmamızın Danes'in çalışmasından farklılaşmasına sebep olmaktadır. Ayrıca Danes'in yaş ayrımı sistematik bir şekilde 2'şer yaş aralıklı şekilde düzenlenmiştir. Bu çalışmada ise çocukların yaş aralıkları gelişimsel (erken, orta, ergenlik, geç çocukluk dönemi şeklinde) aşamaları göz önünde bulundurularak 4 evre olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu sebeplerle bu çalışmada yaş aralıkları açısından farklı bir düzenlemeye gidilmiştir. Öte yandan gelişim, bireysel farklılıklar gösterdiğinden, bu aşamaların her çocuk için kesin olmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Danes (1994: 134), ankette düzenlemiş olduğu 27 finansal soruyu 6 finansal eğitim kategorisi şeklinde analitik olarak değil kavramsal olarak gruplandırmıştır: a) finansal adımların başlangıcı b) aile finansmanına katılım c) ailenin gelecekteki güvenliği d) kredi geçmişinin oluşturulması e) kendi finansal kredibilitesini oluşturması e) varlık oluşturma. Bu çalışmada da Tablo 3 ve Tablo 4'te Danes'in oluşturmuş olduğu 6 finansal eğitim kategorisi kavramsal olarak sınıflandırılarak düzenlenmiştir. Bu sınıflandırma çocuklara aktarılabilecek finansal eğitimin çeşitli yönlerini analitik açıdan değil sadece bağlamsal açıdan temsil etmektedir.

3.4. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında düzenlenen anket sorularına verilen yanıtlar sonucunda Tablo 2'de akademik ve idari personelden oluşan ebeveynlerin demografik özellikleri ortaya kon-

muştur. Tablo 3'te ebeveynlerin yaş ve finansal eğitim konularında mutabakat dereceleri, ebeveynlerin çocuklarının yaş seviyelerine göre finansal konuları paylaşmada ve onları finansal etkinliklere dâhil etmede hazır ve uygun gördükleri yaş seviyeleri belirlenmiştir. Tablo 4'te akademik ve idari personelden oluşan ebeveynlerin finansal kategorilerde çocukları için uygun gördükleri yaş seviyeleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 2: Ebeveynlerin Demografik Özellikleri

Faktörler		n	%	Faktörler		n	%
Personel	Akademik	67	40,1	Cinsiyet	Kadın	91	54,5
	İdari	99	59,3		Erkek	74	44,3
Toplam		166	99,4			165	98,8
Ebeveynin Yaşı	20-30	5	3,0	Şu anda Evde Yaşayan Çocuk Sayısı	0	6	3,6
	31-40	72	43,1		1	68	40,7
	41-50	73	43,7		2	79	47,3
	51-60	16	9,6		3	9	5,4
	60 ve üstü	1	,6		4	4	2,4
					5 ve üstü	1	,6
Toplam		167	100			167	100
Ebeveynin Eğitim Durumu	Herhangi bir okul mezunu değil	1	,6	Çocukların Yaş Durumu	En az bir okul öncesi	53	31,7
	İlkokul	2	1,2		6 ila 9 yaş arasında en az bir çocuk	33	19,8
	Ortaokul/Lise	14	8,4		10 ila 12 yaş arası en az bir çocuk	22	13,2
	Üniversite	85	50,9		13 ila 17 yaş arası en az bir çocuk	30	18,0
	Lisansüstü	64	38,3		18 yaşında veya daha büyük en az bir çocuk	27	16,2
Toplam		166	99,4			165	98,9
Ailenin Gelir Durumu	Asgari ücret altı	7	4,2	Ailedeki Kişi Sayısı	1-2	12	7,2
	Asgari ücret	-	-		3-4	137	82,0
	Asgari ücret üstü	160	95,8		5 ve üstü	18	10,8
Toplam		167	100			167	100

*Kayıp değerler: Personel 1; Cinsiyet 2; Ebeveynin eğitim Durumu 1; Çocukların yaş durumu 2

Katılımcı ebeveynlerin Tablo 2' de demografik özellikleri incelendiğinde elde edilen bulgular şu şekildedir:

Katılımcıların büyük çoğunluğunu idari personel (%59,3) ve kadınlar (%54,5) oluşturmaktadır. Akademik personel ise katılımcıların %40,1'ini oluşturmaktadır. Ebeveynlerin yaşları 41-50 (%43,7) ve 31-40 (%43,1) aralığında yoğunlaşmaktadır. Eğitim seviyelerine ba-

kıldığında %50,9'unun lisans mezunu olduğu bunu %38,3'lük bir oranla lisansüstü mezunların takip ettiği görülmektedir. Şu anda evde yaşayan çocuk sayısının en fazla 2 olduğu (%47,3), çocukların yaş durumlarının en az bir okul öncesi %31,7 ile 6 ila 9 (%19,8) yaş arasında değiştiği dolayısıyla çocukların küçük yaşta oldukları söylenebilir. Ailedeki kişi sayısı ise en fazla 3-4 kişi (%82,0) şeklinde seyretmektedir.

Araştırma soruları, yaş aralığı ve finansal eğitim kategorilerine göre iki farklı düzenleme biçiminde sunulmuştur. Tablo 3'te ebeveynlerin çocuklarının yaş seviyelerine göre finansal konuları paylaşmada ve onları finansal etkinliklere dâhil etmede hazır ve uygun gördükleri yaş seviyeleri belirlenmiştir. Buna göre ebeveynlerin çocuklarıyla finansal konuları paylaşma ve onları finansal davranışlara dâhil etmede hazır hissettikleri yaş aralığı, her bir finansal eğitim kalemindeki ebeveynlerin en büyük yüzdesini oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile yüzde ne kadar büyük olursa, çocukların o belirli davranışa ne zaman katılmaya hazır oldukları konusunda ebeveynler arasındaki fikir birliği/mutabakat derecesi o kadar yüksek kabul edilmektedir.

Tablo 3 her finansal eğitim kategorisi için yaş kategorileri arasındaki dağılımı ve aynı zamanda 6 finansal eğitim kategorisi içindeki ebeveynlerin eğilimlerini göstermektedir. Katılımcı ebeveynlerin belirtilen finansal eğitim kategorilerinde çocuklarını hazır buldukları yaş seviyeleri Tablo 3'e göre şu şekildedir:

"6 yaş öncesi": Araştırmaya göre ebeveynlerin sadece %5,1'i *finansal eğitim kategorilerin tümü için* 6 yaş öncesi uygun görmektedir. Bu durum finansal eğitimin belirli bir yaşa kadar ertelendiğini, finansal konuların çocuklarla erken yaşta paylaşılmaması gerektiğine dair bir algı olduğunu göstermektedir. *"finansal adımların başlangıcı kategorisinde"* bu oran %12,0 olup yine düşük olduğu söylenebilir. *"Kredi geçmişinin oluşturulması"* (%2,4), *"varlık oluşturma"* (%3,3) finansal eğitim kategorileri için 6 yaş öncesi en düşük değerlendirilmiştir. Dolayısıyla daha kapsamlı finansal sorumlulukların ileri yaşlara bırakılması gerektiğine yönelik bir algı sözkonusudur.

"6-13 yaş aralığı": Araştırmaya göre ebeveynlerin, özellikle 6-13 yaş aralığını *"finansal adımların başlangıcı"* (%38,7) olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ebeveynler *"harçlık almayı"* (%66,5), *"kendi tasarruf hesaplarını oluşturmaya"* (%40,7) en çok 6-13 yaş aralığında uygun bulurken; *"kendi giyim-kıyafet bütçesinden sorumlu olabilir"* (%38,9) finansal kategorisini 18-21 yaşa erteledikleri görülmektedir. *"Aile finansmanına katılım"* kategorisinde çocuklara *"aile gelirinin ne olduğunun söylenebileceği"* finansal ögesi, 14-17 yaş aralığından (%36,5) sonra en yüksek paya (%31,1) sahiptir. *Tüm finansal eğitim kategorilerinde* ise 6-13 yaş aralığını uygun gören ebeveynlerin oranı %11,6'dır.

"14-17 yaş aralığı": Araştırmaya göre ebeveynlerin çoğu, *"aile finansmanına katılım"* finansal kategorisinde *"ailenin aylık geçim masraflarını"* (%40,1); ve *"ailenin gelirinin ne olduğunu"* (%36,5) en çok 14-17 yaş aralığında çocuklarıyla paylaşmayı uygun bulmaktadır. Bu iki finansal kalem haricinde ebeveynler, aile finansmanına katılım finansal eğitim kategorisinde 18-21 yaştan sonra (%35,3) en yüksek 14-17 yaş aralığında (%30,9) fikir birliğine sahiptir. Diğer taraftan 18-21 yaş kategorisinden sonra *"ailenin gelecekteki güvenliğine"* ilişkin finansal kategoride *"ailenin tasarruflarının nerede değerlendirildiğini"* (%34,7); *"varlık oluşturma"* finansal kategorisinde ise *"ailenin servet durumunu"* (%32,3) 14-17 yaş aralığında çocuklarının bilmeleri gerektiğine yönelik fikir birliği derecesi yüksektir. *Tüm finansal eğitim kategorilerinde* ise 14-17 yaş aralığını tercih eden ebeveynlerin oranı %20,2'dir.

Tablo 3: Ebeveynlerin Yaş ve Finansal Eğitim Konularında Mutabakat Dereceleri

Finansal Eğitim Kategorileri	Çocukların Yaş Seviyeleri											
	Hiçbir zaman			6 yaş öncesi			6-13 yaş			14-17 yaş		
	n	%	n	n	%	n	n	%	n	n	%	Bilmiyor
A. Finansal Adımların Başlangıcı												
1. Harçlık alabilir	-	-	27	16,2	111	66,5	20	12	4	2,4	5	3
2. Kendi tasarruf hesabını oluşturabilir	-	-	23	13,8	68	40,7	34	20,4	36	21,6	6	3,6
3. Kendi giyim-kıyafet bütçesinden sorumlu olabilir	12	7,2	10	6,0	15	9,0	50	29,9	65	38,9	15	9,0
TOPLAM (%)		7,2		36		116,2		62,3		62,9		15,6
ORTALAMA (%)				12,0		38,7		20,77		20,97		5,2
B. Aile Finansmanına Katılım												
4. Önemli finansal kararları tartışabilir.	10	6,0	6	3,6	10	6,0	44	26,3	83	49,7	14	8,4
5. Çocuğa ailenin gelirinin ne olduğu söylenebilir?	5	3,0	13	7,8	52	31,1	61	36,5	25	15,0	10	6,0
6. Ailenin gelirinin ne kadarlık kısmının borçtan oluştuğunu bilebilir.	14	8,4	7	4,2	15	9,0	53	31,7	66	39,5	12	7,2
7. Ailenin acil durumlar için ayırmış olduğu birikimlerin miktarını bilebilir.	13	7,8	6	3,6	13	7,8	49	29,3	72	43,1	14	8,4
8. Ailenin aylık geçim masraflarını bilebilir.	6	3,6	11	6,6	31	18,6	67	40,1	43	25,7	9	5,4
9. Aile gelirinin kayıtlarının tutulmasında yardımcı olabilir.	18	10,8	8	4,8	18	10,8	48	28,7	60	35,9	15	9,0
10. Bütçe oluşturmaya yardımcı olabilir.	12	7,2	14	8,4	27	16,2	39	23,4	64	38,3	10	6,0
TOPLAM (%)		46,8		39		99,5		216		247,2		50,4
ORTALAMA (%)		6,6		5,6		14,2		30,9		35,3		7,2
C. Ailenin Gelecekteki Güvenliği												
11. Ailenin ölümünden sonra gerekli belgelerin nerede olduğunu bilebilir	9	5,4	5	3,0	13	7,8	42	25,1	82	49,1	16	9,6
12. Ailenin hayat sigortası hakkında bilgi sahibi olabilir.	10	6,0	9	5,4	16	9,6	40	24,0	74	44,3	17	10,2
13. Aileye ait arabanın sigortası hakkında bilgi sahibi olabilir.	22	13,2	6	3,6	11	6,6	37	22,2	68	40,7	23	13,8

Tablo 3 devam

14. Ailenin vasiyetinin içeriğini bilebilir.	18	10,8	5	3,0	9	5,4	40	24,0	79	47,3	16	9,6
15. Ailenin tasarruflarını nerede değerlendirdiğini bilebilir.	3	1,8	9	5,4	16	9,6	58	34,7	71	42,5	10	6,0
16. Ebeveynin ölümü durumunda vasinin kim olacağını bilebilir.	10	6,0	8	4,8	24	14,4	43	25,7	63	37,7	17	10,2
TOPLAM (%)	43,2		25,2		53,4		155,7		261,6		59,4	
ORTALAMA (%)	7,2		4,2		8,9		26		43,6		9,9	
D. Kredi Geçmişinin Oluşturulması												
17. Bireysel kredi başvurusu yapabilir.	42	25,1	4	2,4	1	,6	4	2,4	90	53,9	26	15,6
18. Bireysel kredilerinin ödemesini yapabilir.	36	21,6	4	2,4	2	1,2	6	3,6	91	54,5	28	16,8
19. Kendi kredi kartından tamamen kendisi sorumlu olabilir.	16	9,6	4	2,4	4	2,4	11	6,6	110	65,9	22	13,2
TOPLAM (%)	56,3		7,2		4,2		12,6		174,3		45,6	
ORTALAMA (%)	2,1		2,4		1,4		4,2		58,1		15,2	
E. Kendi Finansal Kredibilitesini Oluşturması												
20. Kendine ait vadesiz banka hesabı olabilir.	4	2,4	15	9,0	22	13,2	35	21,0	80	47,9	10	6,0
21. Vadesiz hesabından tamamen kendisi sorumlu olabilir.	12	7,2	4	2,4	4	2,4	14	8,4	108	64,7	25	15,0
22. Kendi gelirini kendi kazanabilir.	10	6,0	5	3,0	2	1,2	8	4,8	118	70,7	24	14,4
23. Yardım almadan Vergi beyannamesi verebilir.	29	17,4	4	2,4	1	,6	4	2,4	96	57,5	33	19,8
TOPLAM (%)	33		16,8		17,4		36,6		240,8		55,2	
ORTALAMA (%)	8,3		4,2		4,4		9,2		60,2		13,8	
F. Varlık Oluşturma												
24. Ailede kendisinin sahip olduğu finansal varlıkları bilir.	8	4,8	7	4,2	13	7,8	28	16,8	99	59,3	12	7,2
25. Finansal varlıkları hakkında kendisi karar verebilir.	19	11,4	4	2,4	6	3,6	11	6,6	108	64,7	19	11,4
26. Kendi varlıklarını kendisi satın alabilir.	14	8,4	4	2,4	3	1,8	13	7,8	111	66,5	22	13,2
27. Ailenin servet durumunu bilebilir.	6	3,6	7	4,2	14	8,4	54	32,3	73	43,7	13	7,8
TOPLAM (%)	28,2		13,2		21,6		63,5		234,2		39,6	
ORTALAMA (%)	7,1		3,3		5,4		15,9		59		9,9	
Tüm Finansal Eğitim Kategorileri Ortalaması	8		5,1		11,6		20,2		45,2		9,8	

“18-21 yaş aralığı”: Araştırma sonuçlarına göre *tüm finansal eğitim kategorileri* için ebeveynlerin **%45,2’si** 18-21 yaş aralığını uygun bulmaktadır. Dolayısıyla ebeveynlerin, finansal eğitim konularını genç-yetişkinlik dönemine kadar ertelediği söylenebilir. Bunun nedeni, bu dönemin ebeveynlere göre çocukların bağımsızlık kazandığı, üniversiteye gitmek, iş bulmak gibi yaşamın önemli adımlarının atıldığı, finansal sorumlulukların arttığı bir zaman dilimi olarak görülmesinden kaynaklanabilir. Finansal eğitim kategorilerinin alt finansal öğeleri incelendiğinde:

“Finansal adımların başlangıcı” kategorisinde, **“kendi giyim-kıyafet bütçesinden sorumlu olabilir”** finansal öğesi için en yüksek 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir (%38,9).

“Aile finansmanına katılım” kategorisinde: “Çocuğa aile gelirinin ne olduğu söylenebilir” (%15), ve “Ailenin aylık geçim masraflarını bilebilir” (%25,7) iki finansal eğitim öğesi hariç (bu öğelerde daha çok 14-17 yaş aralığı yüksek paya sahiptir.) kategorideki tüm öğelerde fikir birliği derecesinin en yüksek 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir. (Geri kalan beş finansal öğe ortalaması %41,3).

“Ailenin gelecekteki güvenliği” kategorisindeki tüm finansal öğeler için fikir birliği derecesinin en yüksek (%43,6) 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

“Kredi geçmişinin oluşturulması” kategorisinde tüm finansal öğeler için yine fikir birliği derecesinin en yüksek (%58,1) 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir. “Kendi kredi kartından tamamen kendisinin sorumlu olması” finansal öğesi (%65,9); “bireysel kredilerin ödemesini yapması” finansal öğesi (%54,5); “bireysel kredi başvurusu yapabilir” finansal öğesi %53,9’dur.

“Kendi finansal kredibilitesi oluşturabilir” kategorisinde tüm finansal öğeler için fikir birliği derecesinin en yüksek (%60,2) 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir. “Kendi gelirini kendi kazanması” finansal öğesi (%70,7); “vadesiz hesabından tamamen kendisinin sorumlu olabilmesi” finansal öğesi (%64,7); “yardım almadan vergi beyannamesi verebilir” finansal öğesi %57,5’tir.

“Varlık Oluşturma” finansal kategorisinde tüm finansal öğeler için fikir birliği derecesinin yine en yüksek (%59) 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir. “Kendi varlıklarını kendisi satın alması” finansal öğesi (%66,5); “finansal varlıkları hakkında kendisi karar vermesi” (%64,7); “ailede kendisinin sahip olduğu finansal varlıkları bilmesi” finansal öğesi (%59,3)’tür.

Araştırmada yaş seviyelerinin dışında “hiçbir zaman (diğer bir ifade ile hiçbir yaş seviyesinde: 6 yaş öncesi- 6-13 yaş -14-17 yaş ve 18-21 yaş)” ve “bilmiyorum” seçenekleri de yer almaktadır. Buna göre ebeveynlerin hiçbir yaş seviyesi için uygun görmedikleri ve bilmedikleri finansal kalemler tespit edilmeye çalışılmıştır.

“Hiçbir zaman” seçeneği: **“Kredi Geçmişinin Oluşturulması”** finansal eğitim kategorisinde **“bireysel kredi başvurusu yapabilir”** (%25,1) ve **“bireysel kredilerinin ödemesini yapabilir”** (%21,6) finansal eğitim kalemlerine “hiçbir zaman” yanıtını veren ebeveynlerin sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Bu veri, ebeveynlerin özellikle borçla ilgili finansal kararları çocuklarına bırakma konusunda çekimser olduklarını göstermektedir. Bu durum ebeveynlerin çocuklarını borç yükünden koruma isteği şeklinde yorumlanabilir. BritainThinks’in (2017), yapmış olduğu araştırmaya göre gençler aileleri tarafından kredi kullanmamaları konusunda uyarılmaktadırlar. Krediye özellikle gençler tarafından korkuyla bakılmaktadır. Gençler kredi kullanmanın ve yatırım yapmanın riskli olduğunu düşünmektedir. Bu korkunun kaynağı genellikle arkadaşlarından, ailelerinden ve medyadan gelen hikâyelere dayanmaktadır. Bu nedenle gençler kredi, yatırım ve bütçeleme konuları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmayı istemektedir.

“Bilmiyorum” seçeneği: Tablo 3’teki verilere göre ebeveynlerin, **“kredi geçmişinin oluşturulması** (15,2)”, **“kendi finansal kredibilitesi oluşturma** (%13,8)” ve **“varlık oluşturma** (9,9)” finansal eğitim kategorilerinde uygun yaş seviyelerini belirleyemedikleri, bu konuda bilgi eksiklerinin olduğu görülmektedir. Bu kategoriler, aslında genellikle yetişkinlik dönemindeki bireylerin finansal hedeflerinin bir parçasıdır. Çalışmada hangi meslek grubunun, bu eğitime daha çok ihtiyacı olduğu Tablo 4’te belirtilecektir. İlgili finansal eğitim kategorilerindeki alt finansal kalemlere bakıldığında:

“Kredi Geçmişinin Oluşturulması” finansal eğitim kategorisinde: **“Bireysel kredilerinin ödemesini yapabilir”** finansal kalemi için ebeveynlerin %16,8’si; **“Bireysel kredi başvurusu yapabilir”** finansal kalemi için %15,6’sı; **“Kendi kredi kartından tamamen kendisi sorumlu olabilir”** finansal kalemi için %13,2’si yaş aralığının ne olması gerektiğine yönelik **“Bilmiyorum”** yanıtı vermiştir.

“Kendi Finansal Kredibilitesini Oluşturması” finansal eğitim kategorisinde: **“yardım almadan vergi beyannamesi vermeleri”** finansal kalemi için (%19,8); **“vadesiz hesabından tamamen kendisi sorumlu olabilir”** finansal kalemi için (%15); **“kendi gelirini kendi kazanabilir”** finansal kalemi için (%14,4); **“bilmiyorum”** yanıtını verenlerin yüksek olduğu görülmektedir.

“Varlık Oluşturma” finansal eğitim kategorisinde: **“kendi varlıklarını kendisi satın alabilir”** finansal kalemi için (%13,2); **“finansal varlıkları hakkında kendisi karar verebilir”** (%11,4) finansal kalemi için **“bilmiyorum”** yanıtını verenlerin yine yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4’te akademik ve idari personelin belirtilen finansal eğitim kalemlerinde çocuklarını hazır buldukları yaş seviyeleri karşılaştırılmıştır.

Akademik ve idari personel karşılaştırılırken yanıtlar arasında %10 ve daha fazla fark olup olmadığı incelenmiştir. Buna göre %10’un altında bir fark varsa fikir birliğinin yüksek olduğu; %10’un üstünde bir fark varsa fikir ayrılığı olduğu şeklinde değerlendirme yapılmıştır. Tablo 4’te elde edilen verilere göre genel olarak akademik ve idari personelin çocuklarıyla finansal konuları paylaşma ve onları finansal davranışlara dâhil etme konusunda birbirlerinden bağımsız olarak fikir birliğinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Akademik ve İdari Personelin Finansal Eğitim Kategorilerinde Çocuklarının Yaş Seviyelerine Göre Mutabakat Derecelerinin Karşılaştırılması

Finansal Eğitim Kalemleri		Çocukların Yaş Seviyeleri											
		Hiçbir zaman		6 yaş öncesi		6-13 yaş		14-17 yaş		18-21 yaş		Bilmiyor	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
A. Finansal Adımların Başlangıcı		Akademik (a) İdari (i)											
A1	Akademik	-	-	13	19,4	46	68,7	8	11,9	-	-	-	-
	İdari	-	-	14	14,1	64	64,6	12	12,1	4	4	5	5,1
A2	Akademik	-	-	9	13,4	31	46,3	17	25,4	10	14,9	-	-
	İdari	-	-	14	14,1	36	36,4	17	17,2	26	26,3	6	6,1
A3	Akademik	4	6,0	1	1,5	9	13,4	22	32,8	27	40,3	4	6,0
	İdari	8	8,1	9	9,1	6	6,1	27	27,3	38	38,4	11	11,1
B. Aile Finansmanına Katılım													
B4	Akademik	3	4,5	2	3,0	5	7,5	21	31,3	35	52,2	1	1,5
	İdari	7	7,1	4	4,0	5	5,1	22	22,2	48	48,5	13	13,1
B5	Akademik	3	4,5	5	7,6	20	30,3	26	39,4	9	13,6	3	4,5
	İdari	2	2,0	8	8,1	31	31,3	35	35,4	16	16,2	7	7,1
B6	Akademik	5	7,5	2	3,0	8	11,9	27	40,3	25	37,3	-	-
	İdari	9	9,1	5	5,1	7	7,1	25	25,3	41	41,4	12	12,1
B7	Akademik	3	4,5	1	1,5	9	13,4	20	29,9	32	47,8	2	3,0
	İdari	10	10,1	5	5,1	4	4,0	28	28,3	40	40,4	12	12,1
B8	Akademik	1	1,5	3	4,5	13	19,4	30	44,8	19	28,4	1	1,5
	İdari	5	5,1	8	8,1	17	17,2	37	37,4	24	24,2	8	8,1
B9	Akademik	7	10,4	4	6,0	10	14,9	17	25,4	28	41,8	1	1,5
	İdari	11	11,1	4	4,0	8	8,1	30	30,3	32	32,3	14	14,1
B10	Akademik	5	7,5	6	9,0	9	13,4	21	31,3	26	38,8	-	-
	İdari	7	7,1	8	8,2	17	17,3	18	18,4	38	38,8	10	10,2
C. Ailenin Gelecekteki Güvenliği													
C11	Akademik	4	6,0	1	1,5	6	9,0	19	28,4	35	52,2	2	3,0
	İdari	5	5,1	4	4,0	7	7,1	22	22,2	47	47,5	14	14,1
C12	Akademik	5	7,5	3	4,5	8	11,9	20	29,9	29	43,3	2	3,0
	İdari	5	5,1	6	6,1	8	8,2	19	19,4	45	45,9	15	15,3
C13	Akademik	10	14,9	2	3,0	7	10,4	17	25,4	27	40,3	4	6,0
	İdari	12	12,1	4	4,0	4	4,0	19	19,2	41	41,4	19	19,2

Tablo 4 devam

C14	Akademik	9	13,4	2	3,0	5	7,5	21	31,3	30	44,8	-	-
	İdari	9	9,1	3	3,0	4	4,0	18	18,2	49	49,5	16	16,2
C15	Akademik	1	1,5	2	3,0	9	13,4	26	38,8	28	41,8	1	1,5
	İdari	2	2,0	7	7,1	7	7,1	31	31,3	43	43,4	9	9,1
C16	Akademik	4	6,2	3	4,6	8	12,3	21	32,3	26	40,0	3	4,6
	İdari	6	6,1	5	5,1	15	15,2	22	22,2	37	37,4	14	14,1
D. Kredi Geçmişinin Oluşturulması													
D17	Akademik	14	20,9	1	1,5	1	1,5	2	3,0	41	61,2	8	11,9
	İdari	28	28,3	3	3,0	-	-	2	2,0	48	48,5	18	18,2
D18	Akademik	12	17,9	1	1,5	1	1,5	3	4,5	41	61,2	9	13,4
	İdari	24	24,2	3	3,0	1	1,0	3	3,0	49	49,5	19	19,2
D19	Akademik	2	3,0	1	1,5	2	3,0	9	13,4	49	73,1	4	6,0
	İdari	14	14,1	3	3,0	2	2,0	1	1,0	61	61,6	18	18,2
E. Kendi Finansal Kredibilitesini Oluşturması													
E20	Akademik	-	-	6	9,0	14	20,9	18	26,9	29	43,3	-	-
	İdari	4	4,1	9	9,2	8	8,2	16	16,3	51	52,0	10	10,2
E21	Akademik	3	4,5	1	1,5	2	3,0	9	13,4	48	71,6	4	6,0
	İdari	9	9,1	3	3,0	2	2,0	5	5,1	59	59,6	21	21,2
E22	Akademik	1	1,5	2	3,0	2	3,0	3	4,5	56	83,6	3	4,5
	İdari	9	9,1	3	3,0	-	-	5	5,1	61	61,6	21	21,2
E23	Akademik	11	16,4	1	1,5	1	1,5	2	3,0	44	65,7	8	11,9
	İdari	18	18,2	3	3,0	-	-	2	2,0	51	51,5	25	25,3
F. Varlık Oluşturma													
F24	Akademik	2	3,0	2	3,0	7	10,4	13	19,4	43	64,2	-	-
	İdari	6	6,1	5	5,1	6	6,1	15	15,2	55	55,6	12	12,1
F25	Akademik	4	6,0	1	1,5	4	6,0	7	10,4	48	71,6	3	4,5
	İdari	15	15,2	3	3,0	2	2,0	4	4,0	59	59,6	16	16,2
F26	Akademik	2	3,0	1	1,5	2	3,0	8	11,9	52	77,6	3	3,0
	İdari	12	12,1	3	3,0	1	1,0	5	5,1	58	58,6	20	20,2
F27	Akademik	3	4,5	2	3,0	8	11,9	25	37,3	27	40,3	2	3,0
	İdari	3	3	5	5,1	6	6,1	28	28,3	46	46,5	11	11,1

*Not: A: Finansal Adımların Başlangıç Kategorisi; A1: Harçlık alabilir; Aa_i: Akademik personel açısından; Ai_j: İdari personel açısından. Diğer kısaltmalar da benzer şekilde yapılmıştır.

Akademik ve idari personelin belirtilen 6 finansal eğitim kategorisinde çocuklarını hazır buldukları yaş seviyeleri karşılaştırıldığında:

A. Finansal Adımların Başlangıcı Kategorisi:

Akademik ve idari personelin finansal adımların başlangıcı kategorisinde harçlık alma, kendi tasarruf hesabını oluşturma finansal eğitim kalemlerinde yaş aralığını belirlerken, 6-13 yaş grubuna daha fazla ağırlık verdiği en yüksek yüzdenin ($\leq \%10$ fark), bu yaş grubunda yer aldığı görülmektedir. Bu durum akademik ve idari personelin çocuklarının harçlık alma ve kendi tasarruf hesabını oluşturma konusunda 6-13 yaş aralığında daha fazla hazır olduklarını düşündüklerini göstermektedir. Kendi giyim-kıyafet bütçesinden sorumlu olma finansal eğitim kalemi için ise en yüksek yüzdenin 18-21 yaş aralığında bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla akademik ve idari personel benzer bir eğilim göstermekte ($\leq \%10$ fark), çocuklarının bu yaşlarda hazır olduklarına inanmakta olup fikir birliği içindedir. Ancak akademik personelin daha yüksek oranları, finansal eğitim konusundaki farkındalıklarının daha yüksek olduğuna; idari personelin akademik personele göre daha temkinli bir yaklaşım sergilediğine işaret etmektedir. Diğer taraftan akademik personel tasarruf hesabı açmayı daha erken yaşlarda desteklerken 6-13 ($\%46,3$); idari personel bu sorumluluğu daha ileri yaşlara 18-21 yaşa ($\%26,3$); (≥ 10) ertelemektedir.

6-13 yaş aralığında:

Harçlık alabilir: A1: (FA_{A1}: $\%68,7$ - FA_{I1}: $64,6$) ve

Kendi tasarruf hesabını kendisi oluşturabilir: A2: (FA_{A2}: $\%46,3$ -FA_{I2}: $\%36,4$)

18-21 yaş aralığı

Kendi giyim-kıyafet bütçesinden sorumlu olma: A3: (FA_{A3}: $\%40,3$ -FA_{I3}: $\%38,4$)

B. Aile Finansmanına Katılım Finansal Kategorisi:

Akademik ve idari personelin aile finansmanına katılım finansal eğitim kategorisinde bazı farklılıklar ve ortak noktalar olduğu belirlenmiştir. İki finansal kalemde 14-17 yaş aralığını uygun görülürken, diğer dört finansal kalemde 18-21 yaş daha uygun görülmüştür.

Buna göre ebeveynlerin fikir birliğinde olduğu finansal kalemler ($\leq \%10$ fark olan durumlar):

14-17 yaş aralığı:

Aile gelirlerinin çocuklara söylenmesi: B5: (FB_{A5}: $\%39,5$ -FB_{I5}: $\%35,4$)

Ailenin aylık geçim masraflarını bilebilir: B8: (FB_{A8}: $\%44,8$ -FB_{I8}: $\%37,4$), finansal kalemleri için akademik ve idari personelin **14-17 yaş aralığında** yüksek bir görüş birliği bulunmaktadır.

18-21 yaş aralığı:

Önemli finansal kararları tartışabilir: B4: (FB_{A4}: $\%52,2$ - FB_{I4}: $\%48,5$)

Ailenin acil durumlar için ayırmış olduğu birikimlerin miktarını bilebilir: B7: (FB_{A7}: $\%47,8$ -FB_{I7}: $\%40,4$)

Ailenin gelirlerinin kayıtlarının tutulmasında yardımcı olabilir: B9: (FBa_9 : %41,8- FBi_9 : %32,3) ve

Bütçe oluşturmaya yardımcı olabilir: B10: (FBa_{10} : %38,8 - FBi_{10} : %38,8), finansal kalemleri için akademik ve idari personelin 18-21 yaş aralığında yüksek bir görüş birliği bulunmaktadır.

Özellikle bütçe oluşturmaya yardımcı olabilir (B10) finansal kalemi için 18-21 yaş konusunda tam bir fikir birliği bulunmaktadır. Ancak aynı finansal kalem için akademik personel daha erken yaşa (14-17 yaş- %31,3) vurgu yaparken; idari personelin yine daha temkinli yaklaştığı (%18,4) dikkat çekmektedir.

Akademik ve idari personelin aile finansmanına katılım finansal kategorisinde fikir ayrılığında olduğu finansal kalemler ($\geq$ %10 fark olan durumlar):

B6: “Ailenin gelirinin ne kadarlık kısmının borçtan oluştuğunu bilebilir.”

14-17 yaş: B6: (FBa_6 : %40,3- FBi_6 : %25,3) ;(Fark: %15, $\geq$ %10)

18-21 yaş: B6: (FBa_6 : %37,3- FBi_6 : %41,4)

Aile gelirinin ne kadarlık bir kısmının borçtan oluştuğunu bilebilir finansal kalemi için akademik ve idari personelin farklı bakış açısına sahip olduğu söylenebilir. Buna göre akademik personel 14-17 yaş aralığını daha uygun bulurken (FBa_6 : %40,3); idari personel aynı yaş grubunda bu oranı (FBi_6 : %25,3) olarak belirlemiştir. İdari personele göre bu finansal kalem için 18-21 yaş aralığı daha uygundur (FBi_6 : %41,4). Bu durum, akademik personelin çocuklarının daha erken yaşlarda borç kavramını anlayabileceğini düşündüğünü; idari personelin ise daha temkinli yaklaştığını, finansal konulardaki hassasiyetlerini ve olası endişelerini göstermektedir. Bu araştırmada iki farklı meslek arasında ortaya çıkan en önemli ayırt edici farklı sonuç bu finansal kalemdir.

Diğer taraftan aile finansmanına katılım finansal eğitim kategorisinde akademik ve idari personel arasında “bilmiyorum” seçeneğinde de farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık idari personelin akademik personele göre daha fazla bilmiyorum yanıtı vermesinden oluşmaktadır. Bu durum akademik personelin daha net bir görüşü olduğu, daha bilinçli olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Buna göre bilmiyorum seçeneği için $\geq$ %10 üstü farklılıklar bulunan 4 alt finansal kalem aşağıda yer almaktadır:

B4: (FBa_4 : %1,5- FBi_4 : %13,1), Fark (%11,6)

B6: (FBa_6 : %0- FBi_6 : %12,1), Fark (%12,1)

B9: (FBa_9 : %1,5- FBi_9 : %14,1), Fark (%12,6)

B10: (FBa_{10} : %0- FBi_{10} : %10,2), Fark (%10,2)

C. Ailenin Gelecekteki Güvenliği Finansal Kategorisi:

Akademik ve idari personelin ailenin gelecekteki güvenliği finansal eğitim kategorisinin tüm kalemlerinde 18-21 yaş aralığında fikir birliği düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. ($\leq$ %10 fark olan durumlar):

18-21 yaş aralığı:

Ailenin ölümünden sonra gerekli belgelerin nerede olduğunu bilebilir: C11: (FCa_{11} : %52,2 – FCi_{11} : %47,5)

Ailenin hayat sigortası hakkında bilgi sahibi olabilir: C12: (FCa_{12} : %43,3 – FCi_{12} : %45,9)

Aileye ait arabanın sigortası hakkında bilgi sahibi olabilir: C13: (FCa_{13} : %40,3 – FCi_{13} : %41,4)

Ailenin vasiyetinin içeriğini bilebilir: C14: (FCa_{14} : %44,8 – FCi_{14} : %49,5)

Ailenin tasarruflarını nerede değerlendirdiğini bilebilir: C15: (FCa_{15} : % 41,8- FCi_{15} : %43,4)

Ebeveynin ölümü durumunda vasinin kim olacağını bilebilir: C16: (FCa_{16} : %40,0 – FCi_{16} : % 37,4), tüm finansal öğeleri için 18-21 yaş aralığında akademik ve idari personel arasında fikir birliği düzeyi yüksektir.

Ancak akademik personelin C12: “Ailenin hayat sigortası hakkında bilgi sahibi olabilir” (FCa_{12} : %29,9- FCi_{12} : %19,4); C14: “Ailenin vasiyetinin içeriğini bilebilir” (FCa_{14} : %31,3- FCi_{14} : %18,2) ve C16: “Ebeveynin ölümü durumunda vasinin kim olacağını bilebilir” (FCa_{16} : %32,3- FCi_{16} : %22,2) finansal kalemlerinde 14-17 yaş aralığına vurgu yaparak daha küçük yaşlarda çocuklarının hazır oldukları konusunda idari personelden ayırmış olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan ailenin gelecekteki güvenliği finansal eğitim kategorisinde akademik ve idari personel arasında “bilmiyorum” seçeneğinde de farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Akademik personelin çocuklarını bu kalemlerde daha erken yaşlarda bilgilendirmeye yönelik eğilimleri olduğu görülmektedir. Bu fark, akademik ve idari personelin çocuklarının gelişim süreçlerine ilişkin algılarını yansıtmaktadır. Dolayısıyla akademik ve idari personelin farklı eğitim seviyeleri ve yaşam deneyimleri bu farkları etkileyebilir.

Buna göre bilmiyorum seçeneği için ≥ 10 üstü farklılıklar bulunan 4 alt finansal kalem aşağıda yer almaktadır:

C11: (FCa_{11} : %3,0 – FCi_{11} : %14,1), Fark (%11,1)

C12: (FCa_{12} : %3,0 – FCi_{12} : %15,3), Fark (%12,3)

C13: (FCa_{13} : %6,0 – FCi_{13} : %19,2), Fark (%13,2)

C14: (FCa_{14} : %0 – FCi_{14} : %16,2), Fark: (%16,2)

D. Kredi Geçmişinin Oluşturulması Finansal Kategorisi:

Akademik ve idari personelin kredi geçmişinin oluşturulması finansal eğitim kategorisinin tüm kalemlerinde 18-21 yaş aralığında fikir birliği düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. (≤ 10 fark olan durumlar):

18-21 yaş aralığı:

Bireysel kredi başvurusu yapabilir: D17: (FDa_{17} : %61,2 – FDi_{17} : %48,5)

Bireysel kredilerinin ödemesini yapabilir: D18: (FDa_{18} : % 61,2 – FDi_{18} : %49,5)

Kendi kredi kartından tamamen kendisi sorumludur: D19: (FDa_{19} : %73,1 - FDi_{19} : %61,6), tüm finansal eğitim kalemleri için akademik ve idari personelin 18-21 yaş aralığında fikir birliği düzeyi yüksektir. Diğer taraftan sadece bu finansal kaleme idari personelin daha fazla bilmiyorum yanıtı verdiği (fark: %12,2) görülmektedir.

Kredi geçmişinin oluşturulması finansal eğitim kategorisinde dikkat çeken bir nokta her iki meslekten olan ebeveynlerin bu kategoride yer alan finansal alt kalemlere daha fazla “hiç-bir zaman” seçeneğini tercih etmeleridir. Bu durum ebeveynlerin özellikle kredi söz konusu olduğunda daha hassas oldukları ve çocuklarını koruma içgüdüleriyle hareket ettikleri şeklinde değerlendirilebilir. Bir diğer dikkat çekici nokta da özellikle idari personelin akademik personele göre kredi konusunda daha temkinli olduğudur. Diğer bir ifade ile idari personel akademik personele göre daha fazla hiçbir zaman seçeneğini tercih etmiştir.

E. Kendi Finansal Kredibilitesini Oluşturması Finansal Kategorisi:

Akademik ve idari personelin kendi finansal kredibilitesini oluşturması finansal eğitim kategorisinin tüm kalemlerinde 18-21 yaş aralığında fikir birliği düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. ($\leq$ %10 fark olan durumlar):

18-21 yaş aralığı:

Kendine ait vadesiz banka hesabı olabilir: E20: (FEa_{20} : %43,3 - Fei_{20} : %52,0)

Vadesiz hesabından tamamen kendisi sorumlu olabilir: E21: (FEa_{21} : %71,6 - Fei_{21} : %59,6)

Kendi gelirini kendi kazanabilir: E22: (FEa_{22} : %83,6 - Fei_{22} : %61,6)

Yardım almadan Vergi beyannamesi verebilir: E23: (FEa_{23} : %65,7 - Fei_{23} : %51,5)

Diğer taraftan idari personel ile akademik personel arasında özellikle bu finansal kategorilerin tüm alt kalemlerinde bilmiyorum seçeneğine verilen yanıtlar arasında açık ara fark olduğu ($\geq$ %10 tespit edilmiştir).

E20: (FEa_{20} : %0 - Fei_{20} : %10,2), Fark (%10,2)

E21: (FEa_{21} : %6,0 - Fei_{21} : %21,2), Fark (%15,2)

E22: (FEa_{22} : %4,5 - Fei_{22} : %21,2), Fark (%16,7)

E23: (FEa_{23} : %11,9 - Fei_{23} : %25,3), Fark (%13,4)

F. Varlık Oluşturma Finansal Kategorisi:

Akademik ve idari personelin varlık oluşturma finansal eğitim kategorisinin tüm kalemlerinde 18-21 yaş aralığında fikir birliği düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. ($\leq$ %10 fark olan durumlar):

18-21 yaş aralığı:

Ailede kendisinin sahip olduğu finansal varlıkları bilir: F24: (FFa_{24} : %64,2 - FFi_{24} : %55,6)

Finansal varlıkları hakkında kendisi karar verebilir: F25: (FFa_{25} : %71,6 - FFi_{25} : %59,6)

Kendi varlıklarını kendi satın alabilir: F26: (FFa₂₆: %77,6 – FF_i₂₆: % 58,6)

Ailenin servet durumunu bilebilir: F27: (FFa₂₇: % 40,3- FF_i₂₇: %46,5), tüm finansal eğitim kalemleri için 18-21 yaş aralığında fikir birliği düzeyi yüksektir. Diğer taraftan idari personel ile akademik personel arasında aşağıda belirtilen üç finansal kalemden bilmiyorum seçeneğine verilen yanıtlar arasında fark olduğu (≥%10 tespit edilmiştir).

F24: (FFa₂₄: %0 – FF_i₂₄: %12,1), Fark (%12,1)

F25: (FFa₂₅: %4,5 – FF_i₂₅: %16,2), Fark (%11,7)

F26: (FFa₂₆: %3,0 – FF_i₂₆: %20,2), Fark (%13,7)

Akademik ve İdari personel tarafından verilen “bilmiyorum” yanıtlarının karşılaştırılması: İdari personelin (toplamda 376 bilmiyorum yanıtı) akademik personele göre (toplamda 68 bilmiyorum yanıtı) vermiş olduğu “**bilmiyorum**” yanıtının 6 finansal eğitim kategorisinin tüm finansal kalemleri için daha fazla olduğu bulgusu dikkat çekmektedir. Bu durum idari personelin akademik personele kıyasla daha fazla finansal eğitime ihtiyacı olduğuna işaret etmektedir.

Akademik ve İdari personel tarafından verilen “hiçbir zaman” seçeneğinin karşılaştırılması: İdari personelin finansal kalemlerin çoğu için (toplam 240 hiçbir zaman yanıtı) vermiş olduğu “**hiçbir zaman** “ yanıtı akademik personele (toplam 118 hiçbir zaman yanıtı) nazaran daha fazladır. [Sadece (Ailenin gelecekteki güvenliği finansal kategorisinde: Ailenin hayat sigortası hakkında bilgi sahibi olabilir (FCa₁₂: 5-FC_i₁₂: 5); ve Ailenin vasiyetinin içeriğini bilebilir (FCa₁₄:9-FC_i₁₄:9); Varlık oluşturma finansal kategorisinde: Ailenin servet durumunu bilebilir (FFa₂₇: 3-FF_i₂₇: 3) finansal kalemlerinde eşitlik söz konusudur)]

Etik Kurul İzni: Araştırmaya başlamadan önce Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’na “Çocukların Gelişimsel Evrelerine Göre Ebeveynlerin Dikkate Aldığı Finansal Konular” başlıklı anket çalışmasının Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi akademik ve idari personeline yapılabilmesi için başvuruda bulunulmuştur. 30.06.2021 tarihinde 29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Kararı ile Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Etik Kurulu ilgili araştırmanın yapılabilmesi için onay vermiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Çocuklarda finansal konulara ilişkin temellerin ne zaman atılacağı önemli bir soru olarak değerlendirilmektedir. Finansal bilinç küçük yaşlarda oluşmaktadır. Ekonomik yeterliliğinin gelişimi, yetişkinliğin başlangıcından çok önce, aile ortamındaki deneyimlerle başlayan uzun vadeli bir süreçtir. Ebeveynlerin, çocuklarına finansal konuları öğretmek ve bu konuda etkili bir ilişki geliştirmek için belirli yöntem ve beceriler geliştirmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra okul öncesi dönemde kreş, anaokulu gibi eğitim birimlerinde 6 yaş öncesi çocuklara temel düzeyde finansal eğitim verilebilir (Lee & Mortimer, 2009). Finansal eğitimin çocuklara ne zaman aktarılması gerektiği konusu kişisel tercihlere ve aile dinamiklerine bağlıdır. Ancak, genel olarak erken yaşlarda başlanması ve yaşa uygun bir şekilde ilerlemesi önemlidir.

Uzun vadede özellikle üniversite öğrencilerinin karşılaştığı olumsuz finansal koşullar, psikolojik sağlıklarını, kişilerarası ve aile ilişkilerini ve yetişkinliğe başarılı bir şekilde geçiş yapma şanslarını olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir. Çünkü liseden sonraki dönem-

de gençlerin çoğu finansal bağımlılıktan finansal bağımsızlığa geçiş yapmaktadır. Bu yıllarda öğrendikleri, geliştirdikleri iyi veya kötü finansal alışkanlıklar, hayatlarının geri kalanında aldıkları kararları etkilemektedir (Shim vd. 2009:709). Bu olumsuz koşulların önüne geçmek mümkündür. Çocuklarla finansal konuların ne zaman paylaşılacağına ve onları finansal davranışlara ne zaman dâhil edileceğine karar vermek dikkatli düşünmeyi ve planlama yapmayı gerektirmektedir. Formel eğitim kurumları tarafından, hangi yaşta hangi finansal eğitimlerin sunulacağı konusunda ebeveynlere bilgi verilebilir. Finansal eğitimciler de bu sayede ailenin finansal sosyalleşme sürecinin daha bilinçli bir şekilde yürütülmesini sağlayabilir. Finansal sosyalleşmenin sağlıklı bir şekilde aktarılması bununla birlikte finansal okuryazarlık bilincinin artması ekonomik süreçleri de etkileyecektir. Bunun için öncelikle ebeveynlerin kendi finansal okuryazarlıklarını artırmaları gerekmektedir. Ailedeki finansal sosyalleşme sürecinin daha erken yaşlarda ve daha etkin bir şekilde deneyimlendiği çocuklarda finansal yetkinliklerinin daha iyi olduğuna yönelik araştırmalar mevcuttur (LeBaron, 2020; Grinstein vd., 2012; Lewis & Scott, 2002; Lewis & Scott, 2000; Yıldırım & Özbek, 2021).

Bu araştırmada ebeveynlerin finansal eğitimde çocukların farklı yaş seviyelerine göre nasıl bir yol izledikleri, çocukların hangi finansal eğitim kategorilerine ne zaman hazır olduklarına dair algıları ortaya konmak amaçlanmıştır. Ebeveynlerin finansal eğitim kategorilerinde çocuklara hangi yaşlarda, hangi içerikte bilgi ve davranış aktardıklarına yönelik sorulara yanıt aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmada, üniversitede akademik ve idari personel olarak görev yapan ebeveynlere anket düzenlenmiştir. Mesleki açıdan ebeveynler arasındaki algı/uzlaşma durumlarına yönelik karşılaştırma yapılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Araştırmada tüm finansal eğitim kategorilerinde ebeveynlerin büyük bir bölümü (%45,2), çocukların finansal eğitim için en uygun yaş aralığının 18-21 olduğunu belirtmiştir. 14-17 yaş aralığını uygun gören ebeveynlerin oranı %20; 6-13 yaş aralığını uygun görenlerin oranı %11,6; 6 yaş öncesini uygun görenlerin oranı ise %5,1'dir. Araştırmaya göre ebeveynler, özellikle 6-13 yaş aralığını **"finansal adımların başlangıcı"** (%38,7) olarak görmektedir. Ebeveynler **"harçlık almayı"** (%66,5) ve **"kendi tasarruf hesaplarını oluşturmayı"** (%40,7) en çok 6-13 yaş aralığında uygun bulurken; **"kendi giyim-kıyafet bütçesinden sorumlu olabilir"** (%38,9) finansal kalemini 18-21 yaşa ertelemektedir.

Araştırmaya katılan ebeveynler çoğunlukla lisans (%50,9) ve lisansüstü (%38,3) mezundur. Ancak ebeveynlerin eğitim seviyesi yüksek olmasına rağmen finansal adımların başlangıcı olarak kabul edilen **"harçlık alma"** (%66,5) ve **"kendi tasarruf hesabını oluşturabilme"** (%40,7) yaşını 6-13 yaş arasında uygun görmeleri şaşırtıcıdır. Çünkü finansal açıdan bilinçlenmenin 6 yaş öncesi başladığı kabul edilmektedir. Danes'in (1994) çalışmasında ise ebeveynler bu finansal kalemler için 8 yaş öncesini, daha uygun bulmaktadır. Fakat, Danes'in 1994 yılında yaptığı araştırma ile günümüzdeki ebeveynlerin finansal eğitime bakış açısı arasındaki farklılıklar, değişen zaman ve kültürel dinamiklerden kaynaklanıyor olabilir. Furnham (1999) yapmış olduğu çalışmaya göre ebeveynlerin %91'i 6 yaşına kadar çocuklarına harçlık verme sistemini başlatmaktadır. Ne var ki bu araştırmada 6 yaş öncesi için ebeveynler çocuklarıyla finansal konuları paylaşmayı ve onları finansal davranışlara dâhil etmeyi pek uygun görmemektedir. 6 yaş öncesi ebeveynlerin uzlaşma derecesi %10'nun altında yoğunlaşmaktadır. MAS'ın (2018) yapmış olduğu araştırmada da ebeveynler genellikle çocuklarının finansal kavramları anlayamayacak kadar küçük olduğunu varsaymakta ve kazanç veya tasarruf gibi kavramlar

hakkında konuşmadan önce çocukların soru sormasını beklemektedir. Dolayısıyla harçlık alma yaşı ebeveynlere sağlanan eğitim ile birlikte daha küçük yaşlara çekilebilir.

Araştırmaya göre ebeveynlerin çoğu, “*aile finansmanına katılım*” finansal kategorisinde “*ailenin aylık geçim masraflarını*” (%40,1); ve “*ailenin gelirinin ne olduğunu*” (%36,5) en çok 14-17 yaş aralığında çocuklarıyla paylaşmayı uygun bulmaktadır. Danes’in (1994) yapmış olduğu çalışma ile benzer sonuç çıkmıştır. Yine Danes’in çalışmasında ebeveynler 18 yaşından önce çocuklarının varlık oluşturmaları, kredi geçmişi oluşturmaları, kendi finansal kredibilitesini oluşturmaları için hazır bulmamaktadır. Bu çalışmada da benzer sonuç çıkmıştır. Dolayısıyla ebeveynlerin, finansal eğitim konularını genç-yetişkinlik dönemine kadar ertelediği söylenebilir. Hålbuki BritainThinks’in (2017), yapmış olduğu araştırmaya göre gençlerin büyük bir çoğunluğu okulda veya üniversitede iken kendilerine para yönetimi daha iyi öğretilmiş olsaydı hayatlarının daha iyi olabileceği şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum aile içerisindeki finansal sosyalleşme süreci için de geçerlidir. Bu araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının henüz küçük yaşlarda (en az bir okul öncesi %31,7 ile 6 ila 9 yaş arası %19,8) oldukları göz önünde bulundurulduğunda bu yaş seviyesinin gençlerin gelecekteki finansal refahları için çok geç olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan ebeveynlerin özellikle kredi konusunda çok esnek olmadıkları söylenebilir. Ebeveynler çocuklarının borç altına girmesine çok sıcak bakmamaktadır. “Kredi Geçmişinin Oluşturulması” finansal eğitim kategorisinde “bireysel kredi başvurusu yapması” (%25,1) ve “bireysel kredilerin ödenmesi” (%21,6) alt finansal eğitim kalemlerinde çocuklarının “hiçbir zaman” borç altına girmelerini istemeyen ebeveynlerin sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Akademik ve idari personel karşılaştırıldığında idari personelin özellikle bu konularda daha katı olduğu söylenebilir. Çünkü idari personel bu finansal kalemlere [(FDa₁₇: %20,9, FDi₁₇: %28,3); (FDa₁₈: %17,9, FDi₁₈: %24,2)] daha fazla “hiçbir zaman” yanıtını vermiştir. MAS’ın (2018) yapmış olduğu araştırmada da ebeveynlerin çocuklarını borçlanma tehlikesi konusunda uyarması oldukça yaygın çıkmıştır. Özellikle geçmişte kötü borç deneyimi olanlar, çocuklarına borçlanmaktan kaçınmayı öğretilmektedir.

Araştırmada genel olarak akademik ve idari personel arasında finansal eğitim kategorilerinde belirtilen finansal kalemler için uygun görülen yaş seviyeleri açısından çok önemli bir fikir ayrılığı bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile finansal sosyalizasyon süreçlerinde benzerlikler söz konusudur. Fakat, akademik personelin çoğu finansal eğitim kalemlerinde idari personele göre daha erken yaşları tercih ettiği tespit edilmiştir. Akademik ve idari personelin görüş ayrılığı bulunduğu tek finansal eğitim kalemi B6: “*Ailenin gelirinin ne kadarlık kısmının borçtan oluştuğunu bilebilir*” olarak belirlenmiştir. Buna göre: akademik personel bu finansal kalem için 14-17 yaş aralığını daha uygun bulurken (FBA₆: %40,3-FBi₆: %25,3); idari personel 18-21 yaş aralığını daha uygun bulmaktadır (FBA₆: %37,3-FBi₆: %41,4). Araştırmada, akademik ve idari personelin farklılaştığı tek çarpıcı sonuç bu olarak belirlenmiştir. Bu durum akademik personelin çocuklarda erken yaşta finansal farkındalığın geliştirilmesine önem verdiğini düşündürmektedir. İdari personelin ise daha olgun bir yaş grubunun borç yönetimi gibi konulara hazır olduklarını düşündüklerine işaret etmektedir.

Araştırmada dikkate çeken iki bulgu “*hiçbir zaman*” ve “*bilmiyorum*” yanıtlarına ilişkindir. Özellikle “kredi geçmişinin oluşturulması (%15,2)”, “kendi finansal kredibilitesi oluşturma (%13,8)” ve “varlık oluşturma (%9,9)” finansal kategorileri için ebeveynlerin uygun yaş

seviyelerini belirleyemedikleri görülmektedir. Bu durum, ebeveynlerin finansal sosyalleşme süreçlerine dair yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, çocuklarına yönelik bilinçli bir şekilde rehberlik yapma konusunda yetersiz kaldıklarını ortaya koymaktadır. Öte yandan olumsuz kişisel deneyimlerin ve kültürel faktörlerin de dikkate alınması, bu konunun daha kapsamlı bir şekilde araştırılmasını gerektirmektedir. Ebeveynlerin bu süreçte yaş seviyeleri ile ilgili bilgi eksikliği, çocukların finansal karar alma yeteneklerini olumsuz etkileyebilir ve çocukların gelecekteki finansal davranışlarını şekillendirebilir. Bu sonuç, ebeveynlerin bu kategorilerde eğitim ihtiyaçlarını ve çocuklarına finansal konularda erken yaşlarda bilgi vermeleri ile finansal eğitimi yaşlarına uygun bir şekilde sağlamalarının önemini vurgulamaktadır. Öte yandan araştırmada idari personelin tüm finansal eğitim kategorilerinde “bilmiyorum” yanıtının daha fazla olduğu tespit edilmiştir (İdari personel: toplamda 376 bilmiyorum yanıtı-Akademik personel: toplamda 68 bilmiyorum yanıtı). Bu durum idari personelin akademik personele kıyasla finansal eğitime daha fazla ihtiyacı olduğuna işaret etmektedir.

Son olarak araştırmada tüm finansal eğitim kategorilerinde idari personelin akademik personele göre daha fazla “hiçbir zaman” yanıtı verdiği görülmüştür. (İdari personel: toplamda 240 hiçbir zaman yanıtı-akademik personel: toplamda 118 hiçbir zaman yanıtı). İdari personelin finansal konularda daha temkinli ve hassas; akademik personelin ise daha esnek olduğu söylenebilir. Bu durum çalıştıkları alanların doğasının gerektirdiği sorumluluklar ve risk algısıyla ilişkilendirilebilir. Akademik personelin esnek olması mesleklerinin mahiyeti gereği daha fazla bilgiye ya da kaynağa sahip olmasından kaynaklanabilir.

Okul öncesi finansal eğitim veren birimler olmadığı için çocukların finansal gelişimlerinde ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bunun için öncelikle ebeveynlerin finansal bilgi düzeyleri geliştirilmelidir. Bu çalışmanın ebeveynlere, finansal eğitimcilere, gençlere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Kısıt: Bu araştırma sadece Zonguldak bölgesindeki akademisyen ve idari personelden oluşan ebeveynleri kapsamaktadır. Yurt içi ve yurt dışı araştırmalar yapılarak aynı zamanda örneklem kitlesi çoğaltılarak, kültürel karşılaştırmalar yapılabilir. Bu çalışmada araştırma soruları likert ölçeğine göre düzenlenmemiştir. Yorumlayıcı istatistik analizler (t-testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon, regresyon vb.) ortalamalar bazında likert tipi ölçek gerektirdiğinden dolayı bu çalışmanın anket sorularına ve kategorilerine uygun düşmemektedir. Bu nedenle, araştırma, verilerin tanımlanması, grupların karşılaştırılmasının incelenmesi ve sonuçların betimlenmesi üzerine odaklanan tanımlayıcı istatistiksel analizlerle sınırlı kalmıştır. Farklı analiz teknikleri kullanılarak araştırma geliştirilebilir. Finansal eğitime ilişkin konu ve sorular çeşitlendirilebilir. Ebeveynlerin de finansal konularda kendi aralarındaki (anne-baba) uzlaşma seviyelerine bakılabilir. Ebeveynlerin gelir düzeylerine göre eğitim durumlarına göre verilen finansal eğitimin farklılaşıp farklılaşmadığı tespit edilebilir. Ailenin finansal eğitim için okuldan beklentileri araştırılabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmada, herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Standartlara Uygunluk Beyanı

Araştırma, gerekli etik standartlara uygundur.

Araştırmacıların Katkı Beyanı

Çalışma tek yazarlıdır. Yazarın katkı oranı %100'dür.

Kaynakça

- Alsemgeest, L. (2014). Family communication about money: Why the taboo?. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(16),516-523.
- Antoni, X., Rootman, C & Stuwling, F. W. (2019) The influence of parental financial socialisation techniques on student financial behavior. *Internetonel Journal of Economics and Finance Stdudies*, 11(2), 1309-8055.
- Bowen, C. F. (2002). Financial knowledge of teens and their parents. *Financial Counseling and Planning*, 13(2), 93-102.
- BritainThinks (2017). Young adults and money management: Behaviours, attitudes and useful rules of thumb. <https://www.financialcapability.gov.au/files/young-adults-and-money-management-behaviours-attitudes-and-useful-rules-of-thumb.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 05.10.2023
- Brotherson, S. (2015). Talking to children about money. *NDSU Extension Service*, FS1441, <https://www.ndsu.edu/agriculture/sites/default/files/2023-03/fs1441.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 05.10.2023
- Cansever, D. & Kızıldağ, D. (2021). Kadın girişmcilerin finansal sosyalizasyonu ve finansal okuryazarlığı üzerine izmir ilinde bir araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 881-905
- CYFI. (2012). Financial and youth finance international: financial education and inclusion. OECD Financial Literacy Conference, Madrid, Spain, 10-11 Mart 2012. <https://www.oecd.org/finance/financial-education/50346972.pdf>
- Çopur, Z. & Gutter M.S. (2011). Financial socialization of college students: a com. parision of university students: A comparison of university students in ankara and florida. *Sosyoekonomi*, 16(16), 161-178, <https://doi.org/10.17233/se.35287>
- Danes, S. & Dunrud, T., (1983). Children and money: Teaching children money habits for life. Minnesota Extension Service Publication, HE-FO-6116, University of Minnesota. <https://studylib.net/doc/18484443/children-and-money--teaching-children-money-habits-for-life> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 01.05.2023
- Danes, S. M. (1994). Parental perceptions of children's financial socialization. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 5, 127-149.
- Danes, S. M., & Haberman, H.R. (2007), The financial knowledge, self-efficacy, and behavior: A genedered view, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 18(2), 48-60.
- De Goede, I. H.A., Branje, S.J.T., Meeus, W.H. J. (2009). Developmental changes in adolescent' perceptions of relationships with their parents, *Journal of Youth Adolescence*, 38, 75-88. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9286-7>
- Deenanath, V., Danes, S. M. & Jang, J. (2019), Purposive and unintentional family financial socialization, subjective financial knowledge, and financial behavior of high school students, *Journal of Financial Cousenling and Planning Education*, 30(1), 83-96.
- Drever, A. J., Odders-White, E., Kalish, C.W., Else-Quest, N. M., Hoagland, E.M., & Nelms, E.N. (2015). Foundations of financial well- being: Insights into the role of executive function, financial socialization, and experience-based learning in childhood and youth, *The Journal of Consumer Affairs*, 49(1), 13-38.
- Ersoy, S. (2008). Çocuklara para yönetimini öğretmede ebeveyn rehberliği. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 140-157.

- Fabris, N. & Luburic, R. (2016). Financial education of children and youth. *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 5(2), 65-79.
- Furnham, A. (1999). Economic socialization: A study of adult's perceptions and uses of allowances (pocket on money) to educate children. *British Journal of Developmental Psychology*, 17(4), 585-604.
- Grinstein- Weiss., M., Spader, J. S., Yeo, Y. H., Key, C.C. & Freeze, E. B. (2012). Loan performance among low-income households: Does prior parental teaching of money management matter?, *Social Work Research*, 36(4), 257-270.
- Grohmann, A., Kouwenberg, R. & Menkhoff, L. (2015). Childhood roots of financial literacy, *DIW Discussion Papers*, No: 1504, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung (DIW), Berlin.
- Gudmunson, C. G. & Danes, S. M. (2011). Family financial socialization: Theory and critical review. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(4), 644-667.
- Gudmunson, C. G., Ray, S. K., & Jian Xio, J. (2016) Financial socialization. *Handbook of Consumer Finance Research, Second Edition*, Editor: Jing Jian Xio.
- Jorgensen, B. L., & Savla, J. (2010). Financial literacy of young Adults: The importance of parental socialization. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Science*, 59(4): 465-478.
- Kübilay, B. & Tunçel, Ö. (2021). The effect of family financial socialization levels on money attitudes of university students. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(30), 393-416.
- LeBaron, A. B., Holmes, E. K., Jorgensen, B. L. & Bean, R. A. (2020). Parental financial education during childhood and financial behaviors of emerging adults. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 31(1), 42-54.
- Lee, J. C. & Mortimer, J. T. (2009). Family socialization, economic self- efficacy, and the attainment of financial independence in early adulthood. *Longitudinal Life Course Stud.* 1(1), 45-62.
- Lewis, A. & Scott, A. J. (2000). The economic awareness, knowledge and pocket money practices of a sample of UK adolescents: A study of economic socialisation and economic psychology. *Citizenship Social and Economic Education*, 4(1), 34-46.
- Lewis, A. & Scott, J. A. J. (2002). A study of economic socialisation: Financial practices in the home and the preferred role of schools among parents with children under 16. *Citizenship, Social and Economics Education*, 5(3), 138-147.
- Mandell, L. (2006). Financial literacy: If it's so important, why isn't it improving? *Network Financial Institute at Indiana state university Policy Brief* No. 2006-PB-08, <https://doi.org/10.2139/ssrn.923557> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 20.04.2023
- MAS (2018). How families teach children about money: Understanding financial education within the home. <https://maps.org.uk/en/publications/research/2019/how-families-teach-children-about-money#> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 20.04.2023
- McCurrach, D. (2021). Give em an allowance!. <http://www.kidsmoney.org/allart.htm#Fea1> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 03.10.2024
- Norvilitis, J.M. & MacLean, M. G. (2010). The role of parents in college students' financial behaviors and attitudes. *Journal of Economic Psychology*, 31(1), 55-63.
- Otto, A. (2013). Saving in childhood and adolescence: Insights from developmental psychology. *Economics of Education Review*, 33, 8-18.
- Romo, L. K. & Vangelisti, A. L. (2014). Money matters: Children's perceptions of parent- child financial disclosure. *Communication Research Reports*, 31(2), 197-209.

- Schug, M. C. & Birkey, C. J. (1985). The development of children's economic reasoning. *The College and University Faculty Assembly of the National Council for the Social Studies, XIII(1)*, 1, 31-42.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi, 21. Baskı, Ankara.
- Serido, J., & Deenanath, V. (2016). Financial parenting: Promoting financial self reliance of young. *Handbook of Consumer Finance Research*, Second Edition, Editor: Jing Jian Xio. 291-300.
- Shim, S., Barber, B. L., Card, N. A., Xiao, J. J. & Serido, J. (2010). The roles of parents, work, and education. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(12), 1457-70.
- Shim, S., Xiao, J.J., Bonnie L. B., & Lyons, A. C. (2009). Pathways to life success: A conceptual model of financial well- being for young adults. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(6), 708-723.
- Sutter, M., Zoller, C. & Glatzle-Rützler, D. (2019). Economic behavior of children and adolescents- a first survey of experimental economics results. *European Economic Review*, 111, 98-121,
- Yıldırım, D., & Özbek, A. (2021). Erken dönem ekonomi eğitimi ve finansal sosyalizasyonun finansal okuryazarlık düzeyine etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 694-710.